

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Un succes.

Legea izlazurilor modificată conform intereselor țărănimii. Discursul dlui Dr. Ștefan C. Pop, rostit în ședința de ieri a camerei.

Arad, 1 Martie.

În ședința de ieri a camerei s'a desbătut un proiect de lege de extremă importanță pentru plugarii noștri. Ministrul de agricultură și-a prezentat proiectul de lege despre izlazurile comunităților urbariale și a composesoratorilor. E de mare însemnătate să știm geneza acestui proiect de lege. Comunitățile foștilor urbarialiști dela 1848 încoace, de când s'a sistat urbariul, au rămas neorganizate și în urmare date pradă autorităților, cari, durere, întotdeauna au dovedit față de urbarialiști rea voință, ori în cel mai bun caz, crasă indolență. Dl deputat Dr. Ștefan C. Pop, care în practica dnei sale s'a ocupat intensiv cu cauzele urbarialiștilor, s'a convins că toate relele provin din neorganizarea urbarialiștilor. În calitatea sa de deputat a solicitat întotdeauna o lege care să investească pe foștii urbarialiști cu dreptul de a fi recunoscuți de persoană juridică. Guvernul coaliționist a respins tot de atâtea ori moțiunile prezentate de dl Dr. Ștefan C. Pop și numai actualul ministru de agricultură, — când dl Dr. Pop a dovedit cu date concrete parlamentului cum se prăpădesc averile aceste — a primit moțiunea prezentată de dl Dr. Ștefan C. Pop, conform căreia camera a obligat guvernul să prezinte proiect de lege prin care comunitățile urbarialiștilor și com-

posesoratorilor să fie declarate persoană juridică.

Acest proiect de lege s'a desbătut în ședința de ieri, Vineri. Proiectul, pe lângă părțile cele bune, avea în par. 74 vârit dreptul statului de a putea expropria izlazurile comunităților urbariale și de a le da domnilor de pământ scăpătați, precum și altor lipitori, cari ca întotdeauna năpădesc și azi satele românești.

Dl Dr. Ștefan C. Pop, chemat de ministrul de justiție în conferența codificatorilor s'a luptat 2 zile întregi pentru abandonarea acestui paragraf nefast și a avut marele succes că ministrul de justiție, imediat după vorbirea dlui Dr. Șt. C. Pop, s'a ridicat și a declarat în numele guvernului, că pentru liniștirea comunităților interesate abandonează par. 74. Cu abandonarea acestui paragraf și pe lângă schimbarea mai multor dispozițiuni cari jignesc dreptul de dispoziție al urbarialiștilor, acest proiect de lege devine din toate punctele de vedere folositor pentru marile interese ale țărănimii noastre și ne mândrim că acesta este rezultatul unei munci cinștite a deputaților noștri.

Discursul dlui deputat Dr. Ștefan C. Pop îl dăm aci în întregime:

Onorată cameră! On. raportor al acestui proiect a constatat faptul, stabilit de altfel și în motivarea proiectului, că din 10.369 comunități urbariale și composesorate cu totul 7876 comunități vor cădea sub dispozițiile acestei legi, iar din acestea 2226 comunități vor fi organizate conform §-lui 23, adică vor trece în proprietatea societăților ce se vor înființa. Am voit să accentuez acest fapt pentru a stabili că avem de-a face cu unul dintre cele mai importante proiecte de lege.

Chiar pentru că obiectul este atât de important, adânc tăietor și atinge interesele milioane, nu-mi pot sounde nedumerirea și țin să declar că acest proiect se desbete în cel mai inoportun timp și, după părerea mea, proiectul nici nu este îndeajuns pregătit. Acest proiect prezintă un mare interes pentru aproape întreaga populația în cea mai mare parte agricolă a Ungariei, dar cu toate acestea reuniunile aprobate din partea guvernului a micilor economi și a agricultorilor n'au fost întrebate, opiniile lor — după cât știu — n'au fost consultate dar mai ales n'au fost consultați factorii cari se ocupă în viața de toate zilele cu aceste chestii vitale.

După constatarea acestui fapt fie-mi permis să relevez că acest proiect are o parte economică rurală, dar mai are și o foarte importantă parte de drept. E necesar deci a se lămurii partea de drept, eliminându-se astfel mulțele păreri greșite, susținute mai ales de laici, că așanumitele pășunate comune, izlazurile, sau composesoratele urbariale n'ar fi avere privată, ci comună. Numeroasele file sângeroase ale istoriei dovedesc în mod neîndoios marea importanță ce-au avut-o în toate timpurile și o au și astăzi izlazurile în Ungaria. Acelora cari au cetit acte de procese și cari au studiat istoria urbariului și mai ales a jobăgiei, e de prisos a li se mai explica faptul, că nimic n'a nteresat și chinuit atât de mult pe jeleri, pe micii economi și pe economi decât tocmai chestiunile izlazurilor.

Ca să dovedesc că am dreptate și că ceea ce eu am spus este starea reală a lucrurilor, mă provoc la legile noastre mai vechi, d. ex. la art. VI. § 3. din anul 1836, în care legislația însăși constată că mai ales restricția și insuficiența izlazurilor a fost totdeauna mobilul răscoalelor și au pricinuit totdeauna nemulțumiri. Din această cauză legea menționată ordonă separarea izlazurilor urbarialiștilor de către averile marilor proprietari.

Evenimentele din 1848 sunt un moment im-

Povestea unui împrumut

(în scrisori, telegrame, declarațiuni și procese verbale.)

De A. P. Bănuț.

(Continuare și fine.)

Carte poștală ilustrată din Montecarlo

Monsieur

Dr. Onofrei Mocano
docteur-legiste

(Hongrie)

Barasszó
Brașov.

Iubitul meu,

Sunt d'o săptămână în Montecarlo. O splendoare e natura aci! Am avut ghinion cu turneul meu prin Ardeal, în schimb am avut noroc orb la ruletă, câștigând eri 1800 dă franci. Parale d'honneur! Și am șanse de noui câștiguri.

Tu ce mai faci, scumpe și neuitat prieten?

Ce mult m'aș bucura să te văd eșind acum din parcul ăsta divin și spunând în baritonul tău dulce și totuș energic: „Alasolgai Periles ur!”

Dacă fac rost dă mai multe parale, plec în curând la Berlin, unde voi sta vro 2 săptămâni, poate și mai mult d'oi răuși să întru, din Septemvrie, elev la Academia dă muzică

d'acolo. O să te țin la curent cu tot pasul ce-l întreprind.

Cu dragoste nețarmurită, al tău,
Montecarlo, 3 August n. 1911.

Pericle.

Telegramă din Brașov, la 7 August n. trimisă lui Popescu de cătră Mocanu. Din Brașov până la Montecarlo numele adresantului s'a alterat puțin, așa că d'abia l'a găsit poșta.

Pericole Pupescu Dambă vita

Hotele Casino
Montecarlo

Alasolgia omdenimic sifarde caracter ceesti inloc sami platesti datoria jocila ruleta sifaci voiajuri infectule.

Mocanu.

Telegramă din Montecarlo alui Popescu, cătră Mocanu. Ea a sosit la Brașov cu titlul următor:

Onevrai Dr. Mocain

Brasszó
Hongrie

Ceva sazica tonul necuviincios ofensator? Protestez indignat nuti datorez niciun ban Mocane Lasat deatunci 100 lei avocatului Bordea Orastie seara lachief nainte plecarii lamrugat satii trimita telegrafic am marturi sposed chitanta primirea banilor iscalita respectivul

Popescu.

Telegramă de d-to 8 August, din Brașov.

Dr. Bordea

Orăștie.

Rog trimiteți adresamea 100 coroane primite dela lautarul citerist Popescu caremi dătoreste suma amintita

Dr. Mocanu
Brassó.

Telegramă din Orăștie, aceeași zi:
Dr. Mocanu

Brașov.

Scuzați eunam primit niciun bandela acel Popescu namfost nicimacar lacel Concert nici nul cunos personal

Dr. Bordea

Scrisoare recomandată

Lui Musiu

Pericole Popes-cu Dâmbovită

Hotel Casino
Montecarlo.

Acuma sint deplin convins, că ești un lăutar, un fimbalist ordinar și-un țigan leit din mahalaua Orbeților din București. I-ți alătur textul telegramii lui Dr. Bordea din Orăștie, ca să te convingi și tu, că ești un necinstit, un lipsit de caracter, un escroc și un porc de căne! Te aștept cu dor să treci spre casă prin Brașov, ca să te pociu palmui odată mocânește în fața „Siatului”, fireai al dracului de lichea infamă.

portant și decisiv în istoria iobagilor și în general a proprietarilor de pământ și a țărânilor, prin faptul că art. de lege VIII din 1848 stabilește obligativitatea purtării sarcinilor pentru toate păturile populației și distruge constituția staturilor, prin ce dă individului o altă importanță și îl așează pe o altă bază nouă. Acestei legi i-a succedat apoi introducerea art. de lege IX din 1848, care sistează urbariul și toate raporturile similare bazate pe contracte, sistează autoritățile urbariale iar plățile și, în §-ul 1, despăgubirile domnilor de pământ le pune sub scutul apărător al cinstei naționale. Accentuiez aceste legi pentru ca să arăt, că islazul comun nedespărțit al urbarialistilor și a compozitorilor în senzul strict al cuvântului e avere privată. În urma dispozițiilor articolului IX din 1848 fostul urbarialist devine stăpânul realității lui și i se dă drepturi asupra islazului și a pădurilor. Răscoala ce-a urmat după votarea acestei legi a făcut imposibilă executarea acestei legi de către legislația țării. A urmat apoi patenta lansată în 2 Martie 1853, care bazată pe legea din 1848 obligă pe domni de pământ, că întrucât nu vor putea să se impace cu țărânii, până la un termen hotărât să pună în curgere procesul segregational, pentru că în modul acesta să se ajungă la marele scop: separarea drepturilor domnilor de pământ asupra islazurilor, pădurilor și-a trestişelor de către aceleași drepturi ale urbarialistilor. Dispozițiile provizorii ale legii din 1861 numai că au confirmat aceste dispoziții, dar nimic altceva n-au făcut. Art. de lege LIII din 1871 cuprinde însă în lege toate cele spuse de mine. Iată ce se spune în §-ul 3 al acestei legi: „Cu pământurile urbariale islazurile separate legal sau cari vor fi separate legal, precum și pădurea și trestişele, cari au fost sau vor fi cedate foștilor urbarialisti în scopul tăierii lemnelor și a trestişelor ca competență după realitățile urbariale, devin proprietatea foștilor urbarialisti.”

Prin aceasta legea a stabilit drepturile foștilor urbarialisti privitoare la compozitorate. Acuma voi arăta cu cât mai prudente au fost legislațiile de mai târziu în privința rezolvirii și rectificării definitive a chestiilor masselor urbarialiste, rămase fără sprijin, fără reprezentanți de drept și sub lichidare, și întrucât a satisfăcut, statul îndatoririlor sale cuprinse în articolul de lege IX: 1848 de a desdăuna pe domni de pământ privați. El a răspuns în mod cavaleresc și a restituit întreaga valoare a imobililor. Le-a restituit chiar și cametele intercalare. În articolul de lege XXVIII: 1868 numai pentru amortizarea acestor datorii a luat în budget 15 milioane florini. Nu s'a mulțumit însă statul nu-

mai cu prima desdăunare ci pe bieții domni de pământ i-a desdăunat și a doua oră cu scopul de a ridica pe gentry scăpătați și abătându-se dela legile din 48 a despăgubit nu numai pe așanumiții domni de pământ privați, ci chiar și erariul, bisericile și alte comunități au fost împărțite de aceste despăgubiri. Față de aceste ce s'a întâmplat cu foștii urbarialisti? După cum v-am fost spus nu numai legile din 48, ci chiar și articolul de lege VI din 1836 dispune în mod imperativ să se segregaze (despartă) islazurile urbarialistilor de a domnilor de pământ pentru că acest comunism este isvorul celor mai multe rele. Patenta din 2 Martie 1853 impune domnilor de pământ să pună în decurgere în termen preclusiv de un an procesele de segregare deoarece în caz contrar tribunalele sunt îndatorate din oficiu a denumi curatori pe speșele domnilor de pământ pentru punerea în decurgere a proceselor. Tot aceste dispoziții se cuprind și în par 48 art. de lege LIII: 1871.

Cu toate aceste legislații dela 1870 încoace nu mult își bate capul cu cauza urbarialistilor, iar tribunalele manifestă cea mai revoltătoare indolență și astăzi în anul 42-lea dela intrarea în vigoare a legii din 71. Cu rușine suntem necesități a constata că sunt procese urbariale în decurgere chiar în părțile locuite de cei mai săraci oameni unde conform legilor trebuiau mai prompt finalizate segregările. Aceste procese fără de sfârșit sunt cauza celor mai revoltătoare abuzuri din partea domnilor de pământ, cari în temeiul legilor mai noi și menajați de organele administrative răpesc aproape toate drepturile țărânilor garantate prin legi. În Ardeal și părțile deloase ale comitatului Arad aproape fiecare comună își are încă procesele sale. Intre astfel de împrejurări ne-am convins noi aceia cari ne ocupăm cu daraverile țărânilor și cari vedem și actele proceselor am ajuns la convingerea că isvorul tuturor relelor este neorganizarea comunităților urbariale. Căria regească vorbește despre universitatea urbarialistilor și a jelerilor dar în direcția aceia nu se declară că cine ar fi chemat să reprezinte aceste comunități și așa se întâmplă că urbarialisti intentează proces. Aceste cu mult chiu și vai ajung până la curie de unde apoi ne trezim câte cu o sentință, care nimicește toată procedura pe temeiul că aceste comunități nu sunt legal reprezentate.

Buna și înțeleapta curie nu spune însă niciodată că oare cum ar trebui să fie reprezentate. Stările aceste triste ne-a înduplecat pe noi care suntem în cameră la dezbaterile legilor VII, XXXIX, XLIII; 1908 să urgim rezolvirea chestiunii a urbarialistilor prin aceea că legea Investește, comunitățile urbariale cu ca-

racterul persoanelor juridice. Natural că guvernul coaliționist, deși era convins de necesitatea acestei investiții, fiindcă propunerea a fost făcută din partea deputaților naționaliști întotdeauna a fost respinsă. Mare me-a fost bucuria când Ex. Sa domnul ministru de agricultură a declarat că îmi primește propunerea conform căreia parlamentul l'a și obligat să prezenteze în cel mai scurt timp proiectul de lege despre organizarea comunităților urbariale și a compozitoratelor și a căruia proiect de lege principiul fundamental să fie declararea comunităților urbariale de persoană juridică. Motiunea mea era și foarte naturală deoarece chiar și o simplă societate economică ori institut de credit când licvidează își are organele sale, cari o reprezintă înaintea autorităților; numai 10 mii și jumătate comunități urbariale au fost de legislație lăsate în grija Domnului 65 de ani.

Spre marea mea mirare trebuie să constat însă că acest proiect de lege ne-a procurat multe decepțiuni și cuprinde unele dispoziții, cari mă cuprind de cele mai adânci îngrijorări. Chiar și caracterul proiectului de lege este de excepționat fiindcă se ocupa numai cu islazurile neimpărțite a comunităților și desconsideră cu desăvârșire pădurile acestor comunități cari au același caracter ca și islazurile și cu toate aceste legea aceasta nu s'ar extinde și asupra lor. După părerea mea o organizare sistematică numai atunci poate avea loc dacă aceea este unitară, deoarece cum contemplați D-Voastră, se vor înmulți legile și ordinațiunile ministeriale și aceste vor confunda și mai tare capetele destul de slabe în aprecierea legilor și drepturilor țărânilor. Părerea mea e deci să se infaptuiască o lege unitară, care să cuprindă toate drepturile de izlaze, competențele de pădure, și altele a comunităților urbariale și a compozitoratelor.

Cred că nu trebuie să vă explic on. cameră, că islazurile și pădurile cad sub aceeași categorie de drept și aparțin aceluiași persoane. E știut doar că cine are competență la islaz, același are drept și la pădure. Chiar în urma dispoziției ministrului de agricultură obvine foarte adeseori că pădurea trebuie schimbată în islaz și viceversa, ba de multe ori trebuie vândută pădurea ca să poată oamenii cumpăra islazuri. Toate aceste nu se vor întâmpla, deoarece islazele organizate în societăți ca persoane juridice vor avea mână liberă să vândă și să cumpere, pădurile neorganizate vor fi veșnică piedecă pe temeiul acestui proiect de lege.

Pote 'mi veți replica d'voastră, că schimburi se pot face și în puterea legilor existente, la ce însă eu răspund cu § 30 art. XIX: 1898 conform căruia nici chiar adunarea generală a urbarialis-

Unul din cei mulți, pe cari îi vei fi tras pe sfoară în ultimul tău „turneu” — ale cărui palme late îți zic totuși un *dornic* „la revedere!”

Brașov, 9 August n. 911.

Dr. Mocanu.

Peste 1/2 de oră, *Mocanu*, în culmea iritațiune, trimite „Gazetei Transilvaniei” următoarea scrisoare, apărută la rubrica, unde redacția nu primește răspunderea:

Declarațiune.

Atrag atenția publicului nostru din Transilvania asupra unui tip de lăutar țimbalist, probabil țigan din București, care sub pretext de artă escrochează publicul nostru ospital, naiv și credul, obicinuit să ia drept bani buni toate țirlălele și vântăturile unor lăutari decăzuți, din Țară, cari de-o vreme încoace colindă mereu pela noi, făcând — chipurile — „turneuri artistice” și sperând lumea cu coama lor murdară și nepieptenată.

Feriți-vă deci de escrocii *Pericole Popăscu-Dimboviță*, care mi-a luat din buzunar 100 de coroane și mi-le-a dus, cum le-ar duce apa ce seamănă cu coada numelui său de tristă amintire pentru mine.

Brașov, 9 Aug. n. 911.

Dr. Onofrei Mocanu,
candidat de avocat.

Scrisoare recomandată.

— Pericle către Onofrei. —

Prietene,

Imi vine să crep, că cineva din Brașov vrea să ne strice prietenia și că acest domn lipsit de bunsimț mi-a trimis telegrama infamă de ieri 7 August n.

Pentru evitarea oricărei nedumeriri i-am scris *chiar acum* recomandată și avocatului Dr. Bordea din Orăștie, căruia îi lăsasem în noaptea de 19 Iulie n. suta de coroane împreună cu adresa ta în unguște, cu rugămintea, ca a doua zi dimineața, să ți-o trimită telegrafic.

Azi plec la Berlin (Hotel Kaiserhof) unde te rog să-mi adresezi telegrama ta liniștitoare, căci e chestiunea de caracterul și familia mea, care slavă Domnului!... ne cunoaște tot Bucureștii și n'as vrea pentru un fleac să parale, să am o adâncă neplăcere psihică.

Îți alătur ultima mea fotografie, dela Montecarlo și cred, că din cauza acestei daraveri (pe care mărturisesc sincer, n'o pricep!) nu se va tulbura buna și vechea noastră prietenie.

Te salută

Montecarlo, 8 August 911.

P. Popescu.

Telegramă de dno 12 August n. orele 10 a. m. trimisă de *Mocanu* lui *Popescu*, la Berlin. Ea a sosit cu adresa următoare, făcând iarăși dificultăți factorului cu telegramele:

Beerikl Popesku Dummervitze (?)

Hotel Kaiserhof
Berlin

Repet continutul ultimei telegrame ceai primito Montecarlo pluscaesti ungunoi lacub Mocanu.

In aceeași zi, seara la orele 8, *Mocanu* a primit următoarea *scrisoare express-recomandată*: Stimatului Domn

Dr. Onofrei Mocanu
candidat de avocat

Brassó.

Orăștie, 12 Aug. 911.

Stimate Domnule coleg,

Când cu concertul Pericle Popescu (19 Iulie n. a. c.) m'am întâmplat și eu la Orăștie, având pertractare la judecătoria și alte afaceri cu frate-mi-o, avocatul *Bordea*, senior. El, ce e dreptul, nu s'a putut duce seara la concert, fiindu-i soția bolnavă, pe vremea aceea. Eu, ca holtei, am participat, și după obiceiul strămoșesc, am tras cu băieții, un chief dela toartă. Cu ocazia asta Popescu se afumase așa de bine, încât nu mai avea încredere în țărâna păstrării banilor și de aceea mi-a dat mie 100 de coroane, ca să Vi-le trimit telegrafic a doua zi — fiindcă el pleca cu trenul proximo, — pare-mi-se la Caransebeș.

tilor nu este îndreptăţită a vinde, a cumpăra ori a hipoteca teritoriile numite păduri. Că ce urmări funeste are aceasta lege o ştim toţi din practică şi am convingerea că faţă de vecini şi activitatea societăţilor ce se vor crea prin acest proiect de lege. Dacă după o urgitare de 7 ani dezile s'a născut acest proiect de lege, nu era oare cu mult mai bine şi mai înţelept să fie unitar să se estindă puterea legii şi asupra pădurilor.

On. camera acest proiect de lege cuprinde în sine două formaţiuni foarte esenţiale. O formaţiune este conform §-lui 20, când foştii urbarialişti a cărora competenţă este indusă în cartea funduară rămân şi mai departe proprietarii competenţelor lor, iar cealaltă formaţiune este cea provăzută în § 23, toţi aceştia îşi pierd dreptul de proprietate a tuturor competenţelor, iar foştii urbarialişti şi composesori sunt numai usufructuari. Numărul acestor comunităţi face 2026 şi sub această categorie cad toţi aceia a căror competenţă individuală nu este indicată în cartea funduară, toţi aceştia îşi pierd dreptul de proprietate a averea lor devine mobilă şi să nu înfrumşetăm lucrurilor domnilor, cu toate că dreptul usufructuar va fi intabulat în cartea funduară, devenind proprietară societatea, dreptul urbarialistului şi-a pierdut baza cea sigură şi soliditatea drepturilor sale. Am forate mari nedumeriri faţă de acest paragraf şi dacă ministrul de agricultură voieşte să aperse drepturile comunităţilor atunci mai bine procedează şi în privinţa asta procede unitar şi abandonează acest paragraf, rămânând în vigoare numai § 20, care după părerea mea într-o parte multumeşte ţinta ce o are acest proiect şi chiar dacă ar voi d. ministru să garanteze ipotecarea acestor averi să poată foarte uşor garanta prin dispoziţiuni, cari se vor cuprinde în statutele organizatoare. Scopul acela dară ca să poată fi averile ipotecate nu numai că îl poate ajunge după părerea mea şi cu § 20, dar cred de necesar ca să se declare că şi comunităţile organizate în sensul §-lui 20 să poată ridica ipoteca, în cazuri de necesitate pentru ajungerea unor scopuri mai mari.

Am mari nedumeriri faţă de §§ 29—32 cari se refer la înstrăinarea competenţelor. Nu e vorba pot fi unele restricţiuni admise chiar în interesul comunităţilor, nici când însă nu-i permis să pierdem dinaintea ochilor sfinţenia dreptului de proprietate. Ce-i sfânt din punctul de vedere al marelui proprietar, a fidei comiselor, a averilor catolice, şi altor averi legate trebuie să fie sfânt şi din punct de vedere a micului proprietar şi nu este nici decât justificat a priva pe micul proprietar de dreptul liberii dis-

poziţiuni. În conferinţa dnilor codificatori mi s'a spus că şi în privinţa aceasta s'au făcut modificări, regret că dl raportor nu le-a prezentat aceste iar nici decum n'aş fi dispus să fie stânjenit dreptul urbarialistului de a dispune după plac despre competenţa sa, pentru că deşi recunosc marea folos ce rezultă din dispoziţia proiectului, ca competenţele urbariale să nu poată fi nici decum cumulate într-o mână, cu toate aceste şi dreptul eminent al proprietarului trebuie respectat.

On. camera! § 74 este acela care mă umple de cele mai mari îngrijorări şi nu-mi ştiu da seama ce scopuri ascunse au putut îndemna guvernul să vârească acest paragraf în acest proiect de lege. Paragraful acesta ominos sună în modul următor: Din interese obşteşti de a prăsi vite islazurile neimpărţite a foştilor urbarialişti, precum şi acele islaze a composesoratelor, cari în temeiul legilor nu se pot împărţi între singuratici, să pot expropria în interesul comunei politice.

Poftiţi şi a cumpeni toate cuvintele exprimate în acest § şi vă veţi convinge că cuprinde o absurditate juridică. Pentru că să mă iertaţi când din interese de utilitate publică se poate admite exproprierea. Şi legea de expropriere scoate în mod evident în relief sfinţenia dreptului de proprietate şi numai în cazuri excepţionale adunate exproprierea. Nicăiri în lege nu veţi afla d-voastră principiul absurd, ca comuna politică să se ridice contra universităţii locuitorilor sale, ca individualitate, şi să aibă drept de-a răpi averile unora numai şi numai ca să le dea altora. Aceasta este nu numai absurditate dar şi imoralitate. Când zice cineva, răpesc islazul proprietarului adevărat ca să-l dau tot de islaz unui străin, acesta nu este interes obşteşti, interes public, ci este jaf. Dacă cineva zice: expropriez islazul comun ca să deschid o cale nouă şi fac un tren, ori să ridic edificii de utilitate publică, înţeleg, dar să-mi zică cineva îţi răpesc haina de pe tine ca să îmbac pe altul, principiul acesta ca să-l îmbrac în haină de drept înseamnă: absurditate. Dacă guvernul de agricultură are scopul bine determinat să aperse şi scutească pe micii proprietari, chiar cu vătămarea principiului dreptului privat, dar declarat că aceasta o face numai şi numai pentru ai păstra averea intactă şi că nimenea să nu i-o poată răpi din mâinile lui debile, acest principiu îl primesc, la acesta mă închin.

Însă chiar paragraful 78 e acela, care trage dungă peste tot principiul acesta şi poate că doară d. ministru Serényi nu va face, dar posibil că vine alt ministru, să zic un socialist, care nu se mai opreşte numai la islazurile micilor

proprietari, ci caută locuri cu mult mai potrivite pentru creierea islazurilor şi-şi aruncă privirile la averile așa numite din mâna moartă cari, du-rere, în patria noastră sunt enorme.

Altcum cu acest paragraf ministrul vine în contradicere cu sine însuși, pentru că dela cine am putea noi expropria islazuri ca acele să le dăm altora, — sigur numai dela aceia cari au islaze în prisosință. De altă parte însă, tot ministrul zice că: partea aceea a comunităţilor urbariale și acele composesorate cari își au încă neimpărțite islazurile și la cari se referă acest proiect de lege dispun de așa puțin islaz încât nu-s în stare să-și acopere lipsurile și trebuie chiar statul să le vină în ajutor. Și legea aceasta are menirea de-a păstra pentru proprietari islazurile. Islazurile însă cari sunt cuprinse în paragraful punct 1 și 5 sunt chiar micile competente a micilor urbarialiști, a căror împărțire art. XII din 1894 anume pentru aceea o interzice, ca poporul cel mai sărac să nu rămână fără de islaze. Bogații în decursul segregărilor și a comasărilor și-au scos competența, s'au folosit de legile cele rele, au spart toate islazurile și le-au pus sub plug.

Ce a rămas este aproape tot a micilor proprietari. Vă rog să vă gândiți, să poate gândi o absurditate mai mare decât aceea, decât să dați drept discreționar unui guvern ca să răpească și aceste averi comune păstrate de țărânițe veacuri de-arândul cu cele mai mari jertfe! Eu sunt de părerea aceea, că acela care și-a scos competența sa din islaze, fie jeler sau gazdă mare să n'aibă nici un drept la averea acelora, cari și-au păstrat în comun islazurile. Ar fi și o imoralitate și ar duce la multe abuzuri pentru că ar îndemna pe cei bogați să-și spargă islazurile, să le cultive ca apoi să se arunce chiar cu ajutorul statului asupra micilor proprietari. Simțul meu de dreptate se revoltă contra acestei dispozițiuni.

(Va urma.)

Entusiasmi pe urma candidării dlui Dr. Aurel Vlad în cercul electoral Sasca. Vestea, că partidul național român a candidat pe d. Dr. Aurel Vlad în cercul electoral Sasca, a pătruns cu iuțeală de fulger în toate ținuturile românești. Număroase telegrame și scrisori ne sosesc dând glas speranței de biruință. Noui energii tresaltă viaie din șirele ce ni se adresează atât din rândurile cărturarilor cât și ale țăranilor, conștii și convinși

Nu-mi aduc aminte să-mi fi spus atunci numele D-Voastră. Atăta știu, că mi-a dat o țidulică cu adresa D-Voastră în ungurește, ca să fie — zicea el — *mai sigur*.

Eu — pechi! — nu m'am mai uitat la scrisoare, căci atunci ar fi fost toate în rând.

Când s'a făcut ziua ne-am la culcate, însă eu am dat țidulica și banii proprietarului dela hotel, om cunoscut, ca să-l expedizeze cu posta de dimineața, ceea ce a și făcut, precum reiese din rețipisul alăturat.

Banii au colindat, vr'o două săptămâni prin toată Ungaria, din cauza, că Popescu a scris pe țidulă: *Boroszló*, în loc de *Brassó*.

Abia eri au sosit îndărăpt banii, la Orăștie. Având azi iarăși pertractări la Orăștie, m'am abătut și pe la frate-mio, care mi-a spus azi, că D-Voastră i-ați fi cerut telegrafic banii amintii. Vă rog să-l scuzați însă, căci el nici idee n'a avut de întreaga afacerea asta.

Acesta e adevărul și regret, că ați trebuit să așteptați atăta vreme după parale. Vina este exclusiv a lui Popescu, care mi-a dat adresa inexactă. Dealtfel cam așa pătesc cei din România: habar n'au de numele ungurești ale localităților noastre. De unde ar și cunoaște limba fonetică a statului nostru?

Cu posta de azi am expediat banii, (100 cor.) la adresa D-Voastră.

Deasemenea am telegrafiat și lui Popescu la Berlin (acuma se află acolo!) cum stă afacerea, ca să nu mă confundă cu fratele meu din Orăștie

— pe semne că el nici nu știe, că sunt doi advocați Bordea.

Tocmai pentru a evita *din bunăvreme* orice neplăcere, ce-ar putea să se nască din această neînțelegere, m'am grăbit să-i dau lui Popescu azi următoarea telegramă:

Totul inregula achitat de mult Dr. Mocanu suta de coroane

Bordea.

Cred, prin urmare, că orice neplăcere este prevenită! În chestiuni de bani trebuie să fim scrupuloși, căci ușor se poate întâmpla un oarecare conflict neplăcut.

Cu stimă colegială:

Dr. Boldea, junior
advocat în Deva.

Telegramă de dto 13 August, adresată din Berlin de Popescu, lui Mocanu:

Dr. Olofernes Mokka (?)

Brakszó
Brakszó
Ungarn.

Primit telegrama lui avocat Bordea comunicând căi primit paralele de atunci. Azi cetit Societatea delectura romaneasca Berlin Gazeta Transilvaniei Declarațiunea infama adresa mea motiv sadai lovitura fatala capulmeu? bandit mea întreg Bucuresti Cumvii tamnisam niciun motiv sadai lovitura fatala capulmeu? bandit escroc care cere doua ori suma achitata nimicind publicitate existenta artistica incepatoare

Osa te spal cuou sicuotzet inacelasi jurnal teasigur orivrei Onufrei ramai Mocan Tedec-lar mojie grosolan escroc ungur stupid Zistenit gozember

Dimbovitza
oarete vaspala

In numărul din 17 August 1911 al „Gaz. Transilvaniei”, a apărut la rubrica, unde redac-tia nu ia răspunderea cuprinsului, următoarea:

Declarațiune

Berlin, în 13 Aug. n. 1911.

Stimată Redacțiune,

Sunt foarte neplăcut surprins de graba, cu care ați făcut loc în coloanele ziarului ce redigati, unei notițe iresponsabile, desonorate în grad superlativ pentru persoana și familia subsemnatului artist Român, cu reputația stabilită în țara sa și cu viitor paneuropean strălucit prezis de celebritățile competente ale Academiei de muzică din Berlin.

Voi mântui chestiunea asta odioasă, în două vorbe.

Am vrut să aranjez, în vară, un „turneu artistic” prin Ardeal. Starea sanitară și alte împrejurări familiare m'au stânjenit în realizarea idealului meu, așa că deja după al 3-lea concert am trebuit să abdic de frumosul meu plan.

Am început în 15 Iulie n. la Brașov. În acest oraș, întâmplarea nenorocită mi-a adus în drum un mocan cu „m” mare — un animal puțin do-

despre însemnătatea momentului, când din nou trebuie să dăm dovada firmității și solidității sufletului nostru. Solia aceasta de bine ne îndreptățește s'o luăm drept un fericit augur care ne vestește noile manifestări și porniri solidare politice ale neamului nostru.

Sperăm că toți alegătorii din cercul Sască vor fi până la sfârșit neșovăielnici cinstiți și credincioși steagului desfășurat de partidul național român.

Consiliu de miniștri despre greva generală. Aseară dela orele 4 jum. până la orele 7 a avut loc în palatul ministrului președinte Lukács un consiliu de miniștri la care au luat parte toți miniștrii, afară de noul ministru al instrucțiunii publice Béla Jankovici, împiedecat să participe. S'a pus în discuțiune, și s'a luat protocol, afaceri reclamate de constelația zilei, dar din acest consiliu n'a transpirat până acun nimic pentruca să putem ști și noi demersurile hotărâte.

Episcopia de Careii-Mari! În 4 Martie va cere audiență la ministrul de culte o delegațiune formată ad-hoc de prefectura comitatului Sătmar. Cică delegația ar voi să înduplece pe dl ministru să facă o rugare reprezentanței orașului Careii-Mari să primească reședința noii episcopii greco-catolice maghiare. Delegația va fi condusă la dl ministru de dl prefect Csaba Adorján. — Și cică noua episcopie ungurească încă are să-și mai continue viața ei nomadă, cerșind, și nu știm pe ce culme va așeza cuibul — din mila lui Dumnezeu!

Un club național slovac. Cică vântul de redestep-tare națională a pătruns și în cei mai înalți munți ai Ungariei. În Vágújhely s'a format un club național slovac sub președinția dlui dir. de bancă slovacă de acolo, I. Marcovici. S'a hotărât ca în timpul când se va depune în cameră spre desbatere proiectul electoral clubul are să înainteze pretențiile neamului slovac ca în comitatele Nyitra și Trencin să se dea teren de manifestare națională, liberă, slovacilor în timpul alegerilor.

Grădinele școlare.

Indemnuri pentru o școală practică.

(Continuare și fine.)

Legumărit. Luând în considerare modul de traiu al țăranului, legumăritul încă este de o capitală importanță; deși nu este pretuit îndeajuns. Bulgarii țin adevărate piețe de zarzavaturi chiar și prin comunele mai mari. Bietul Moț își cară din țară nu numai bucatele, ci și ceapa, ardeiul și crastaveții. Cu toate că acești articoli de alimentație se produc — mai mult sau mai puțin — și în cele mai înalte regiuni. Se cere numai pricepere și dragoste de atare ocupațiune.

În grădina școlară vom îmbrățișa și acest ram de economie casnică. Până acum legumăritul formează îndeletnicirea exclusivă a femeii. Nu vom lupta contra acestei împărțiri de muncă dictată de împrejurări; vom împărtași, totuși, elevii și elevele deopotrivă cu cunoștințele practice și teoretice, trebuincioase pentru cultivarea rațională a unei grădini. Le vom vorbi despre alegerea, gunoarea și săparea grădinei de legumi. Croirea straturilor, pusul și plivitul legumelor. Ingrijirea specială a diferitelor, precum și boalele lor. Producerea sămânței. Toate acestea prin intuiție proprie: astfel, că le vom distribui, dacă nu fiecarei, cel puțin unei grupe, câte un strat spre cultivare. În special, băieții, se vor ocupa de pomărit; iar fetele de legumărit.

— Pentru învățător, de cel mai imediat folos, este grădina de legume. Tot mai mare va fi de aci înainte numărul acelor învățători, cari nu posed alt nemiscător, decât usufructul grădinei școlare. Și pentru aceștia bucățile de pământ este o adevărată binefacere. Cultivând noi zarzavaturile, cruțăm în decursul unui an, o sumulită întreagă — în proporție cu modesta noastră leafă. Unde să mai punem satisfacția morală, că singuri ne putem produce toți articoli vegetali, trebuincioși cuinei. Cu câtă mândrie vei scoate exemplarele cele mai involte, cari s'au dezvoltat sub influința mânilor tale și au ajuns în deplină maturitate pentru a fi consumate. Vei râvni tot mai mult să bați recordul de prosperitate și rodire a plantelor! Tot distracții nobile, cari sunt și materialicește recom-pensate. Munca în grădină este și de mare importanță igienică, schimbându-se — alternativ — ocupațiunea spirituală, cu cea corporală. Numai voința să fie, răgaz ar fi el; căci puține sunt carierele, cari să îngăduiască atâtea ferii cât cea dascălească. La urma urmelor, munca proprie nu este de absolută rigoare, lucrezi de

dragul variației; astfel nu vei simți nici oboseala unei ocupațiuni impuse.

Stupăritul. Adăugând grădinele școlare și câte o stupină, am lucrat: atât în binepriceputul nostru interes, cât și al obștei. Această îndeletnicire ușoară și plăcută merită toată atențiunea, deși în ținuturile noastre muntoase, dă mai puțin rezultate ca și pe câmpie. Nu, că doar flora munților, ar fi ea săracă; ci fiind iernile prea dănuitoare; este prea scurtă vremea strânsului și prea lungă cea de răpaus. În butul acestor împrejurări vitrige, mai rar, țăranii noștri se ocupă — după sistemul vechiu — și cu stupăritul. Ar fi foarte de dorit, ca pe lângă fiecare casă să se afle și câteva cosuri de albine, cari l-ar mai îndulci apoi, lungile posturi acre.

Noțiunile de lipsă pentru o cultură rațională și-le vor câștiga elevii în jurul stupinei din grădina școlară.

— Acolo, unde condițiunile favorizează, învățătorul ocupându-se cu stupăritul, poate realiza câștiguri însemnate.

Florărit. Cu toate că, pe la sate, florile nu ne pot aduce vre-un folos practic; sentimentele estetice ne îndeamnă spre a le cultiva. Între condițiunile de tot mașter, prins în vârtejul luptei după bucățile de pământ; asprul nostru țăran, abia de mai are răgazul trebuincios pentru a înțelege rostul unor indemnuri mai înalte. Sunt îndrăgite, totuși, de femei, fete, flăcăi. De alt-cum o floare șade bine la fereastra oricărei femei harnice. Cultura florilor, mai cu seamă a celor cunoscute și iubite de poporul nostru, trebuie îmbrățișată de grădina școlară.

Valoarea lor educativă.

Privite și din acest punct de vedere, grădinele școlare, rațional cultivate, ne oferă un sprijin puternic. Ba îndrăznesc să susțin, că fără acest mijloc eficace, educația școlii rămâne mancă, necompletă. Căci capitalul de forțe al unei națiuni îl formează atât elemente ideale, cât cât și materiale; a căror dezvoltare este de o egală importanță pentru viața comunității. Mai apoi cultivarea și ținerea lor în echilibru, formează cea dintâi problemă a pedagogiei.¹⁾

Aplicând aceste adevăruri la referințele noastre și luând în considerare ocupațiunea — per excelentiam — agricolă, a poporului român: școala românească nu se poate lipsi de grădina școlară; unde are să se facă educația practică a viitorului plugar. Astfel „școala muncii” noastre, află cel mai nimerit teren pentru a se așeza — în grădina școlară. Prin introducerea elevu-

¹⁾ Dr. Rein „Pedagogia filozofică”, articol scris pentru anulul pedagogic al dlui Ghibu. Op. cit. pagina 1—17.

cil, ce răspunde însă totuși lo strigătul: onofrei. Acest dobitoc, pe care abia-l cunosc, are tupeul *nemai auzit* să-mi conteste caracterul, naționalitatea și — culmea! talentul artistic. Ridicola creatură care, vorbind, îngăimează câteva frânturi de fraze materne (căci după figura brutală și expresia stupidă a obrazului său mespălat, pare a fi aidoma nepot de-ai lui Atila!) — inferiorul animal vertebrat susține, că eu ași fi țigan.

Da, mai bine țigan Român, decât *boanghen* stupid și canaie amfibie, care nu știe nici românește ca toată umea, nici ungurește desăvârșit. Însăși entitatea indefinibilă, susținea în noaptea de 16 Iulie n. în sala de mâncare a Redutei din Brașov, această teorie a hibridității și duplicității ființei sale.

Pe numita canalie iperinferioară o declar deci palmuită și regret, că pentru un așa ipohimiu necinstit și ridicol sănt silit să vă colaborez cu aceste câteva rânduri.

Cu distinsă stimă și toată răspunderea celor scrise:

Pericle Popescu Dâmbovița, laureat al cons. particular din București — elev al Academiei de muzică din Berlin.

Telegramă la adresa „Gazetei” dela Popescu din Berlin.

(Sosită 1/2 oră după apariția „Declarațiunii”).

Gazeta Transilvania

Branzo (?)

Ungar

Între mine și Mocanu mare neînțelegere bazate gresala Rog anuse publica declarațiunea trimisa

Popescu

Cu dto de 18 August, ziua următoare, „Gazeta Transilvaniei” scrie, apropo de cei doi „amici”:

Conflictul Popescu-Mocanu.

Regretăm din inimă, că am făcut loc, chiar și numai la rubrica „Din public” declarațiunilor dlui Dr. Mocanu și P. Popescu, cari în urma unei regretabile greșeli, aproape afară de vina fiecăruia, — au ajuns a se război la cuțite, din prieteni intimi ce erau, aruncându-și epiteturi și dureroase.

Sperăm, că cei doi tineri, meritoși și vrednici fiecare în felul său, vor ajunge să rezolve pe cale pacinică acest regretabil și dureros conflict.

Redacția.

Proces verbal

luat la 25 August n. 1911 în Brașov, cu ocazia ședinței a noua și ultima ținută în separeul Hotelului Coroană în chestiunea conflictului Dr. Mocanu — P. Popescu, sub presiuni dlui Dr. Olimpiu Bordea junior, avocat în Deva și fiind de față: dnl Dr. Vichentie Cosgarea și Isăia

Stănilă, ca reprezentanți ai dlui Dr. Mocanu — precum și dnii Mitica Ilean Ionescu și Sache Hagienoff, ambii din București, ca însărcinați ai dlui Popescu.

Comisiunea revede pentru ultima oară, sub controlul sever, dar imparțial, al prezidiului întregul dosar voluminos al acestei afaceri complicate din punctul de vedere al stabilirii responsabilității.

Censurându-se cu deamănuntul scrisorile, comisiunea stabilește, că:

1. Dl Mocanu a fost în justa situațiune de a-și pierde cumpătul așteptând aproape o lună după dreapta sa pretensiune materială și prin urmare comisiunea, în unanimitate, înțelege la perfecție psihologia, succesiva iritațiune și în sfârșit totala degenerare în discuție, corespondență și telegrafiere a dlui Mocanu.

2. În urma censurării manuscriselor, scrisorilor, depeșilor, a actului de naștere și-a arborelui genealogic al dlui Pericle Popescu, — comisiunea găsește absolut îndreptățită violența declarațiunii dlui Popescu, publicată în numărul din 17 Iulie al „Gazetei Transilvaniei”.

3. Prezidiul comisiunii, implicat și d-sa per tangentem în această afacere, arată membrilor recipisa postală de dto 22 Iulie n. 1911 și țidulica, pe care scrise dl Popescu adresa și domiciliul dlui Mocanu în ungurește — din cari documente clare, reiese corectitatea desăvârșită

ya și Liszt a știut să dea toată viața creatoare a vigorului d-sale talent, înviind astfel cum mintea autorului dorea, frumuseța deosebită a operei.

D. Ionel Rădulescu e iarăși un iscusit „îngelător”, un abil mânuitor al tuturor artificilor care ridică în-entit valoarea și buna impresie a muzicii. Vocea d-sale deși de un volum necomplet, dulce și vibrantă, e lesne mlădiabilă și poate da fiecărei note valoarea exactă ce-o are în text. Ai zice că d. Rădulescu respectă personalitatea întregă a notelor, atât de distincte sunt, atât de precis sunt atacate, atât de exact nuanțate. Din această cauză muzica dlui Rădulescu e totdeauna evocatoare, plină de viață, pasionată, muzica care stăpânește auditorul care asigură succesul. Felul cum d. Rădulescu își execută bucițele muzicale îmi aduce aminte de izvoarele mici de munte care-și picură stropii de apă cristalini într-o cadentare plăcută și sonoră. El îmi amintește de asemenea și adevărul că de cele mai multe ori o bună școală, un pronunțat simț auto-critic și o dragoste mare pentru arta înbrășoată, înseamnă mai mult decât bulgărul greu de talent ascuns și ne-exploatat cu inteligență.

D. Aurel Costescu e un impetuos. Un impetuos care nu cunoaște reguli, care sfidează rigorile artei, care ignorează artificul. Un impetuos plăcut însă, simpatie; un torent care pornește vertiginos de pe culmea cea mai înaltă a muntelui, care se prăvălește mănios afun, care rupe în drum copaci și stânci, care se fărâmă pe alocuria, care obosește uneori, un torent lăsat în plină libertate. D. Aurel Costescu, care zilele acestea a is-călit un contract strălucit în ansamblul unei trupe de operă din Agram, posedă un volum de voce, un material cum se spune, admirabil. Ii lipsește însă perse-verența iscusită de a ști să-și potolească glasul. Din această cauză d-sa nu se poate bucura în executarea unei piese de întregul succes pe care îl merită...

Iată aprecieri, iată critica liberă a unui spectator care nu gândește să decreteze, ci să judece. Prin urmare judecata lui poate fi luată în seamă și tot așa de bine nu poate fi luată în seamă. Ea nu angajează și nu vine să adauge sau să rupă brutal de pe frunți, lauri câștigați cu trudă. Nu știu care apreciere place mai mult unui artist serios; cea categorică, reverențioasă închisă într'un hotărât: admirabil!... sau cealaltă care recunoaște și îndeamnă, care vede și exprimă. Sunt sigur că cea dintâi. De altfel dacă n'ași fi știut aceasta nici n'ași fi scris așa cum am scris, ci m'ași fi mulțumit să zic odată tare și răspicat: admirabil!... jignind astfel cu drept cuvânt amorul propriu al unor artiști recunoscuți și de o valoare netăgăduită. Sp. C.

Dela „Asociațiune“.

CONCURS.

Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” publică din nou concurs, cu termenul de 1 Iunie n. a. c. pentru o lucrare contra emigrării poporului nostru în America, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Lucrarea va avea să fie scrisă în stil popular, arătându-se în ea toate primejdiile la cari sunt espuși emigranții, și pagubele materiale și morale ale celor rămași acasă.

2. Să se arate mai departe, cum cei siliți de împrejurări a emigra s'ar putea feri de primejdiile, ce-i amenință, și și-ar putea păstra sănătatea trupeză și suletească, folosindu-și în acelaș timp munca lor în modul lor cel mai avantajos și păstrându-și legăturile cu cei de acasă.

3. Să se arate căile și mijloacele de-ași îmbunătăți oamenii noștri starea lor materială și a-și desvolta puterea morală aici, fără de a mai emigra.

Cea mai bună lucrare cuprinzând material pentru 4 coale de tipar (formatul bibliotecii populare a „Asociațiunii”) va fi premiată cu premiul de cor. 100 — pus la dispoziție din partea dlui Ioan Pop, preot greco-cat. român în Au-

roră III. (Statele-Unite) și se va publica în această bibliotecă.

Autorii să-și dea numele într'un plic închis, provăzută cu motto, trimițând, în chipul acesta, lucrările lor anonim.

Fiind lucrarea aceasta de o deosebită importanță pentru viitorul poporului nostru, rugăm cu toată insistența pe dnii preoți, reîntorși din America, și pe cei ce trăiesc acum acolo, să-și ia sarcina de a da în mâna țaranului nostru o lucrare în adevăr bună și folositoare.

Sibiu, în 28 Februarie 1913.

Andrei Bârseanu,
presidentul „Asociațiunii.”

Cronică din Budapesta.

Dela societatea „Petru Maior”.

Conferința dlui Vasile Stoica citită la serata aranjată de societatea de lectură „Petru Maior” întru pomenirea patronului său Petru Maior.

Cu încrederea și avântul, ce-l inspiră tinereta sufletului adulmecat de faptele și gândirile reformatoare ale unui mare bărbat ne reîmprospătează conferențiarul setea de adevăr, îndărătnicia întru mărturisirea adevărilor luminoase în slujba cărora a stat Petru Maior, puterea de muncă, agerimea de spirit, superioritatea concepției sale religioase și naturale. N'a fost nici istoric, nici filolog, nici teolog în adevăratul înțeles al cuvântului, ci mâna, care se desface din trecut și arată brutal cărarea viitorului. Nu-i compilorator obiectiv și rece ca Șincai, nu-i didactic și traducător ca Micul-Clain, ci sintetizarea unei epoci întregi de frământări. E profetul răsărit, a cărui dragoste de neam se preface în stăruința de muncă întru folosul neamului. Delătura piedecile, doboră autoritățile clădind o lume nouă, adevărată. Astfel ne apare Petru Maior în lumina scriselor și faptelor sale. Astfel îl cunoaștem din polemicele lui cu Sulzer și cu Bob, episcopul dela Blaj al vremii. În operele lui pline de vervă, de sentiment, de erudiție ni se impune totdeauna omul, care urmărește un scop lămurit, scrutând toate căile, pe cari și-l'ar vedea înfătuțit. În el vedem statornicia îndărătnică a țaranului ardelen, care tace, muncește, și nu iartă pe cel răi nici odată.

Fieci or de protopop, născut în Căpușul de câmpie pe la 1760, având încă cinci frați grijile și dorul de muncă se sălășluiră de curind în sufletul său. Studiind în Roma, petrecând un an la Viena ușor se puse în curent cu spiritul vremii. Suntem la începutul vremurilor de prefaceri. Ideea de naționalitate, dorința unei uniri a elementelor aceleiaș neam se întindeau cuceritoare în statele poliglote. Ideea panslavismului, a pangermanismului, visul despre o Ungarie maghiară, pe care s'o spele 3 mări, atunci se iviră pentru prima dată. Petru Maior cu spiritul său limpede pătrunse îndată rostul adânc al noului curent al cugetării omenestii, se însărlă și el între luptătorii lui. Se alipia strâns la orice inovatie străină spiritului românesc. Insaș unirea cu Roma o contempla ca o primejdie națională. Iar înclinările spre catolicism ale sufletelor debile crescute în institutul „La propaganda fide” îl revoltau. Fusese și el elev al acestei școli, dar se ridică pe o treaptă mai înaltă de contemplare. Era mai întâi român și apoi catolic. Personalitatea sa puternică străformase învățăturile teoreticianilor dela Roma. Simția pulsul adevărat al vieții. Astfel o intransigență națională nelimitată se înstăpâni în sufletul său. Atacă energic pe Papa și biserica romano-catolică: „de-ar fi papa nesmântit, la ce ne mai rumpem capetele cu atâtea învățături, la ce ne cheltuim bogățiile pentru cumpăraturile cărților și cu primejdia vieții a ne slobozi pe mare spre câștigul științei; destul ar fi să scrii la Roma, ca de acolo prin o epistolă, prin o bulă, să-ți vie toată știința dogmatică.”

Cu astfel de idei nu putea ține cursuri un profesor în Blajul lui Bob. Se presimțea conflictul, ce

va urma. De aceea Bob îl trimite protopop în Reghin pe Petru Maior. Aici își pornește el adevărata activitate. Aici își închiagă primele scrieri istorice și bisericesti. Iar îndemmurile apostolului sălășluit în sufletul său îl făcură cel mai zelos dascăl al poporului. „El întâi a început a învăța învățăturile creștinești. Prin toate satele a rânduit și întetit leciorii și tetele, mici și mari să mergă la diacul bisericii a învăța lucrurile cele creștinești; și părinților le-a poruncit, ca să facă pe fiii săi cele ce au învățat, să le recetească acasă în toate zilele seara și dimineața în azul tuturor celor din casă... Mergea Petru Maior prin sate, unde adunând pruncii făcea examen, pe cei ce știau îi lăuda, pe ceilalți părintește îi dojenea și rânduia mijlocuri, ca să învețe. Vara umbla pe câmpuri, prin păduri, unde știa, că sunt adunați pruncii a paște vitele (19) și văzându-i, îi striga la dânsul, carii cunoscându-l îndată alergau toți acolo, și el îi întreba cele ce au învățat și de nou îi mai învăța și-i lumina, având deosebită dulceață de a bălăui cu pruncii. Atât a fost aprins voia spre învățătură... cât fetele cele mari adunate la șezătoare a toarce, în loc de obi-cinuitele nebunii despre învățătura lucrurilor sfinte povestiau și se întrebau” (E. Micu, Revista critică, pag. 128.)

În 1793 Epp. Bob voia, să reducă drepturile protopopilor. Maior, prevăzând primejdia unui despotism bisericesc, se împotrivi cu toată energia, și arată istoricește drepturile acestei tagme în „Protopadichia”.

Lupta în contra epp Bob o purtă și mai energetic din Buda, unde ajunsese „revizor al crăștei tipografii” cu ajutorul lui Samuil Vulcan, epp. Orăzii mari. Strămutarea lui Petru Maior la Buda fu de o deosebită importanță pentru desvoltarea activității sale în scris. Trăind în cercul oamenilor cultivați, cu cari putea să discute diferite probleme, având la îndemână biblioteci și arhive și o tipografie, în care să-și tipărească scrisese, cu sufletul înviorat de mulțumire se apucă să-și editeze operele, cari apăreau grabnic una după alta.

Activitatea sa fu multilaterală. Pe lângă cunoscutele-i studii de istorie se îndeletnicea și cu educarea poporului, pe seama cărui a scris mai multe volume asupra cultivării pământului, a pomilor, legumelor, despre îngrijirea vitelor, etc... Toate experiențele, ce și-le câștigase ca protopop la țară le folosea acum pentru îndrumarea și prin scris a poporului.

E drept, că pentru a scoate la lumină adevărata valoare a unui om, e necesar, să cercetezi și lămurști întreg complexul însușirilor sale sufletești. Totuș, când ești silit de împrejurări, e de ajuns a desvâli și numai ideile predilecte, nizuințele predominatoare în anumite direcții. Nu va fi deci o greșală a studii mai ales preocupările mai pronunțate ale lui Petru Maior, care, pe lângă toată activitatea trudnică de a lumina poporul, pe lângă toate meritele sale de a fi luptat energic întru susținerea drepturilor bisericesti ale uniților, e mare în primul rind pentru teoriile sale istorice și filologice. Nu „Propovedaniile”, nici „Didachiile” și „Predicile” și nici chiar „Lexiconul” cu tot scopul său măret, sunt operele lui monumentale, ci Istoriile, în cari sunt sintetizate nu numai părerile unui om erudit și cu o logică de fier, ci o întreagă epocă de sbucium și înainte de toate întreagă svărcolirea unui neam, pe care-l vezi ridicându-se din noapte și începând să-și cate cu pași siguri viitorul.

„Istoria pentru începutul Românilor” nu-i o înșirare de date și evenimente — căci aceste sunt numai puncte fixe — ci e analiza severă a unei întregi serii de păreri, din cari iese totdeauna biruitoare ideea romanității noastre și îndemnul spre mândrie și demnitate. Căci de trezirea acestor sentimente era nevoie atunci, când Kopitor și cercul lui cercuă să ne arate slavi, iar Sulzer, deși ne recunoștea caracterul romanic pretindea, că suntem aduși de vânturi, nedestoinici de progres, justificând astfel toate măsurile de mutilare, ce s'au luat împotriva noastră. „Petru Maior voia să respingă nu prin insultă, dar prin adevăr minciuna și să dea Românilor încrederea în ei înșiși, să le inspire dorința de a-și imita străbunii”.

Două sunt ideile, cari i se par mai potrivite întru

Jertagrafia

cele mai noi copii fotografice și în timpul cel mai scurt pe un fond curat, și mai repezi cu linii negre, cu o punctualitate sigură, potrivite pentru planuri de prezentat autorităților execută ca o specialitate deosebită fabrica de hârtii artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28-48. Adresa pentru telegrame: „Positiv, Budapest. — Apartament special pentru comanda de din provincie. (E 594-20)

scopul acesta și a căror dovedire i se par impie-riase: romanitatea noastră pură și continuitatea în Dacia.

În neamul românesc de azi e cel mai curat sânge roman, lipsit de ori ce amestec. Dacii au fost nimiciti total, asemenea Cartageninilor. Iar căsătorii cu femei dace n'au legat coloniștii romani. Sototeau de nedemn lucru a se căsători cu femei dace, ietele învinșilor.

Dacia n'a putut fi părăsită total de coloniști. Era o imposibilitate naturală. Adrian încă a încercat, dar n'a izbutit. Tot așa n'a putut izbuti nici Aurelian. Poporul se obicinuse aici; în fața năvălirilor barbare cel mult s'a retras mai la munte. E drept, că Nopocus scrie despre evacuarea totală a Daciei. Dar aceasta e numai o născocire a cercurilor conducătoare din Roma, cari se temeau, că se va răs-vrăți poporul cetății eterne, de va auzi, că cetățenii romani din Dacia au fost lăsați fără apărare militară, tocmai când Avarii și Goții își înteau din zi în zi atacurile...

Aceste sunt cele 2 puncte, asupra cărora stăruie indeosebi. Povestește apol pe scurt faptele trecutului nostru, ajunge la epoca sa și vestește aspru pe epp. Bob, care nu știe preții bărbății vrednici contimporani, ci „cu totul e dat la economie și adunarea de bani”.

Îi sângera inima văzând starea bisericii nu așa după cum doria și credea, că poate să fie. Înțelese rostul ei în viața Românilor Ardeleni. Vedeă timpul, când s'ar putea face și ceva pentru neamul nostru. Iar epp. Bob în loc să jertfească totul pentru biserică, înființă capitolul de 7 canonici după sistemul catolic și dăruie banii strinși pentru fondurile acestuia. Din polemica purtată cu Bob rămâne unică în felul său în literatura română următoarea farsă. Bob ne mai putând rezista atacurilor lui Maior se îndreptă către palatinul Ungariei, pe care îl rugă, să împiedece pe Maior de a mai publica. Neimplinindu-i-se dorința incredință pe un Vaida, să răspundă lui Maior. Maior a citit primele coli apărute din răspuns până nu s'au pus în circulație și s'a apucat de a răspuns el și mai strașnic. Bob, surprins de dovezile energice ale lui Petru Maior, a silit pe editor, să schimbe pasagiile atacate, rămânând astfel răspunsul lui Petru Maior, fals, fără temei...

Istoria lui Petru Maior nu-i o piramidă moartă din blocuri uriașe ca a lui Șincai, ci mai mult cea dumbravă sfântă, în care simți lucrarea statornică pentru întărirea unei vieți viitoare. În opera lui e știință, dar e mai înainte de toate acel avânt, acel sentiment, acel ceva, care iese din inimă. Scrisul lui nu trebuie citit numai cu intelectul, ci și cu inima și cu fantazia, precum l'a scris și el. Căci fantazie și sentiment a știut pune până și acolo, unde vorbia de imaginile prozaice ale slovelor. Doar el scrie în prefața dictionarului de Buda: „de îndoindu-mă de vre-un cuvânt, oare latinesc este, cât l'am scris cu slove sau litere latine, îndată cu strălucire i se văzu latina lui față și părea, că rîde asupra mea de bucurie, că l'am scăpat de sclăvie și de calicestile cirilești petece”....

Ideea călăuzitoare a unui scriitor e o rază, pe care sufletul lui asemeni unei prisme o transformă într'o diversitate multicoloră, ale cărei părți alcătuitoare sunt singuraticile lui plămuii. Iar aceste câteva cuvinte au încercat să prindă ca o lentilă diversitatea asta și să arăt iarăș raza albă originală.

Întreaga lui ființă a fost numai suflet — suflet din suflet și avânt din avântul năcazurilor noastre de atunci, cari sunt și cele de azi, precum noi vîl-starele tinere trebuie să fim suflet din suflet și avânt din avântul, pe care l'a sămănat el cu atâta dărnicie.

C. ut un

candidat de avocat.

Doritorii să se adreseze mie (Dn 928—)
Dr. Dénes Jakab
advocat
Körösbököny

Războiul turco-balcanic. Diferendul româno-bulgar.

Bulgaria cedează Silistra.

Viena, 1 Martie. — „Neue Freie Presse” publică următoarele asupra diferendului româno-bulgar:

„Guvernul bulgar și-a dat și el aprobarea pentru mediațiunea marilor puteri. Guvernul bulgar a mers și mai departe ca România, declarând de pe acum în mod categoric că se va supune hotărârei celor șase puteri, dacă și România va accepta propunerile statelor europene. România e mai rezervată față de acțiunea europeană și încă n'a declarat până acum că hotărârea marilor puteri va fi considerată ca obligatorie pentru România.

Deacum orice eventualitate, care ar putea periclita pacea, este exclusă. Bulgaria a declarat categoric că se supune sentinței Europei și eșuarea acțiunii marilor puteri din cauza unei eventuale rezistențe a Bulgariei e exclusă. Prin urmare, dacă cele șase mari puteri vor cădea de acord că Silistra trebuie să fie a României, pericolul războiului se poate considera ca evitat. De sigur că puterile triplei alianțe sunt de acord cu guvernul român în senzul că România are dreptul la concesile cerute și dacă puterile triplei alianțe în deplină înțelegere cu puterile triplei acord se unesc pentru o mediațiune, aceasta nu se poate interpreta decât în senzul că și puterile triplei acord n'au făcut obiecțiuni decisive în privința pretențiilor României. Dacă ar fi altfel, mediațiunea ar fi fost zădărcinită dela început și conflictul dintre România și Bulgaria s'ar fi transmis și asupra marilor puteri.

Faptul că tratativele de mediațiune vor avea loc la Petersburg, dovedesc că puterile triplei acord nu se vor îndrepta împotriva mâniei și Bulgaria s'ar fi transmis și asupra va alege un loc, unde primejdia unor influențe agitatoare nu ar fi cu desăvârșire exclusă. E greu de admis că Petersburgul ar putea forma centrul unei secțiuni a marilor puteri, dacă România ar avea motive să creadă că hotărârea ce se va lua acolo va fi în flagrantă contradicție cu interesele sale.

Cine va reprezenta România la discuțiile mediatorilor.

București, 1 Martie. — Se afirmă că la discuțiile mediatorilor în conflictul româno-bulgar România va fi reprezentată prin d. Ghica, ministrul țării la Sofia, care cunoaște foarte bine în ce constă conflictul și cari sunt cerințele României.

Luptă decisivă la Ciorlu.

Berlin, 1 Martie. — Lui „Deutsche Tageszeitung” i se anunță din Constantinopol: În curînd va avea loc la Ciorlu o luptă decisivă. Avangardele bulgare sunt atât de aproape de frontul armatei turcești, încât începerea luptei e chestie de câteva zile numai.

Declarația ministrului bulgar dela București.

București, 1 Martie. — Kalinkoff, ministrul bulgar din București a declarat unui ziarist, că

e foarte probabilă o înțelegere între marile puteri la Petersburg în chestia aplanării diferendului româno-bulgar.

Presa franceză și diferendul româno-bulgar.

Paris, 1 Martie. — Un articol al dlui A. D. Xenopol apărut în L'Action a fost reprodus și de ziarele parisiene Le Rappel, Le Voltaire, Le Siècle și L'Aurore. Acest din urmă îl comentează arătând că dacă presa franceză a fost până acuma ostilă României, aceasta a fost din cauza că nu se cunoștea bine chestia; ci se credea că România dorește a se întinde pe seama sângelui vărsat de Bulgari. După luminosul și documentatul articol al dlui Xenopol recunoaștem însă că România își apără numai un drept al ei și că învinuirile pe cari le făcea presa franceză erau neîntemeiate.

Telegrama lui Sukri pașa.

Constantinopol, 1 Martie. — Ieri Sukri pașa a trimis următoarea radiotelegmă la Constantinopol: „Bulgarii nu cutează să se apropie de întăriturile noastre. Sukri pașa”.

Pedepsirea unui general sârb.

Belgrad, 1 Martie. — „Stampa” anunță: Generalul Popovici comandantul trupelor sârbești cari operau la Scutari, din cauza înfringerii dela Brditza a fost trecut la pensie.

Ce-i cu demobilizarea austro-rusă?

Berlin, 1 Martie. — Lui „Vossische Zeitung” i se anunță din Petersburg că știrea după care Rusia și Austro-Ungaria vor demobiliza în 6 Martie, cu prilejul serbărilor dinastiei Romanov, e neîntemeiată. În cercurile diplomatice din Petersburg se declară, că divergențele mari dintre Rusia și Austro-Ungaria sunt într'adevăr aplanate, dar că tratativele în privința demobilizării nu sunt încă terminate și nici nu se crede că aceste tratative vor putea fi terminate până în 6 Martie.

Turcii cedează Adrianopolul?

Paris, 1 Martie. — Lui „Petit Parisien” i se anunță din Petersburg: Poarta a hotărît să cedeze Adrianopolul. Tratativele pe baza acestei noi propuneri s'au și început deja. Rifaat pașa, ambasadorul turc din Paris a făcut o vizită ministrului de externe Jonnart și l'a rugat să sprijinească năzuințele Turciei în scopul încheierii păcii.

INFORMAȚIUNI

Arad, 1 Martie 1913

REDAȚIONALE. Prevenim pe cetitorii noștri, că în cazul dacă va izbucni Luni dimineața greva generală în țară și ziarul nostru își va sista apariția regulată pentru durata grevei, aplicații atellerelor noastre aparținând cu toții organizației socialiste.

Pentru fundațiunea ziaristilor români a încurs ca rezultat al balului aranjat la 19 l. c. de tinerimea română din Arad frumoasa sumă de cor. 140.40 pentru care se aduce sincere mulțămiri. Sibiu, la 27 Februarie 1913. Epitropia fundațională.

Logodnă. D. Nicolae Mărginean, nou alesul preot al fruntașei parohii Nădlac, comitatul Cenad, și dsoara Emilia Chicin, fiica dlui preot Nic. Chicin din Nădlac, logodiți.

Ca răscumpărare a anunțurilor de logodnă tânăra păreche a dăruit 20 cor. fondului ziaristilor români. Sincere felicitări.

BENE și WEIN

ingineri mecanici diplomați. Brou tehnic. BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz. Plănuesc și execută totfelul de instalăr pentru transmisirea de putere. (E 363—26)

Max Schorch et Co

fabriCă de electromotoare și mașini dinamice RHEYDT.

Execută: electromotoare speciale pentru țesut și împletit și pentru industria feralui, metalului și lemnului, mașini dinamice, transformatoare, instalațiuni pentru putere mare electrică etc. Reprezentanți pentru Ungaria:

Noi advocați români D. Dr. Ambrosiu Ilie anunță că și-a deschis cancelaria advocațională în Lipova, strada Principală nr. 435.

— D. Dr. Aurel Millea dând Joi, 28 Februarie examenul de liberă practică advocațională în fața comisiunii din Târgul-Mureșului anunță că și-a deschis cancelaria advocațională începând cu ziua de azi 1 Martie în Sibiu. Sincere felicitări.

Moartea unui mare filoromân Italian. Din Roma ni se anunță: Joi a încetat din viață la Roma ilustrul profesor și cunoscutul filoromân Angelo de Gubernatis. Moartea i-a provenit din cauza unei bancopneumonii, ce o contractase în ultimul timp.

O nouă expediție la polul sud. Din Londra se anunță, că Vineri s'a primit întâia marconigramă dela expediția Mawson, care a plecat în Ianuarie 1911 în explorarea polului sud. Expediția a sosit de curând la Adelsland de unde s'a pus în comunicație cu uscatul. Cauza că n'a putut să comunice până acum nimic e că expediția era prevăzută cu aparate de telegrafie fără fir cari puteau numai să primească, iar nu să transmită știri. Astfel vaporul „Aurora” cu care călătoreau exploratorii n'a putut să comunice nimic înainte de a se înapoia la Adelsland. Exploratorii au luat cu ei și un aeroplan și lumea aviatică așteaptă cu mult interes, rapoartele expediției asupra serviciilor aeroplanului.

Telegraful. Ca să vedeți ce interes a prezentat în Paris alegerea lui Poincaré ajunge să știți că cu acest prilej biroul telegrafic instalat ad-hoc la Versailles a transmis 192.000 cuvinte, pe când la alegerea lui Fallières, în 1906, au fost numai 91.000. Durata între momentul primirii și momentul expedierii telegramelor a fost de 4 până la 13 minute. Pentru ale preseii a fost în mijlociu de 8 minute. Numărul telegramelor distribuite de poșta centrală din Paris în acea zi (sunt și poște pe arondismente) a fost de 120.000, pe când în 1906 au fost 95.000. Poșta franceză a bătut recordul în această împrejurare în ce privește telegramele transatlantice: pentru telegramele trimise în America de sud (via Dakar) intervalul între momentul depunerii la Versailles și al primirii la Pernambuco n'a trecut de 5 minute! Expedierea la destinație a urmat după 1 sau 2 minute... Cele din America de Nord au fost transmise prin New-York în 4—5 minute...

Tren cu acumulator. În Statele-Unite s'a experimentat primul tren cu baterii de acumulator. Acest tren, compus din trei vagoane, fiecare cu patru motoare și un acumulator, e desțirat drumurilor de fer din Cuba. A circulat între New-York și Long-Beach, adecă pe o distanță, de 40 km., pe cari i-a făcut în 57 minute la dus și 53 la întors. S'au consumat aproape 2,5 kilovați de km. Presupunând că curentul revine la 5 hani de kilovat, transportul a 150 călători pe un parcurs de 80 km. revine la 10 lei.

Ofițerii români demisionați. Ziarul bucureștean „Seara” scrie: „Ca un ecou al știrii date de „Budapesti Hirap”, ziarul bulgar „Utro”, în numărul său din 4 Februarie v. publică, că două mii de ofițeri români ar fi demisionat fiindcă nu ar fi fost înaintați și fiindcă nu ar vrea să lupte în contra Bulgariei, și că autoritățile militare ar încerca să ascundă faptele. Ar fi foarte ușor de a dovedi sursa mai mult decât dubioasă a unor astfel de însinuări, totuși nu o vom face; iar pentru acei cari doresc să cunoască purul adevăr, arătam cele ce urmează:

1. Au fost într'adevăr cereri făcute de ofițeri de rezervă pentru a fi reformați pe motive de sănătate. Numărul acestora însă nu întrece norma cifră de zece, atât de enormă față de cele câteva mii de ofițeri de rezervă ce avem, încât ministerul de război a hotărât ca de îndată ce se va decreta mobilizarea, acești zece să și fie supuși unui consiliu de medici.

2. Nu numai că nu s'au ivit demisionări din armată, dar mulți dintre ofițerii de rezervă, trecuți la vârsta la care patria le cere sângele pentru apărarea drepturilor și onoarei sale, au intervenit cu insistență ca să fie menținuți în rândurile armatei de operațiuni.

Ceva mai mult, foști ofițeri activi și de rezervă, cari au fost reformați pe motive de sănătate, au intervenit ca în caz de mobilizare să fie rechemati

în armată și întrebunțați acolo unde starea lor fizică o permite.

În mod particular și din nenumăratele convorbiri ce am avut cu ofițerii noștri, putem încredința pe confratele de dincolo de Dunăre, că în nici o ramură a activității sociale române, dorința de a termina diferendul în timpul cel mai scurt și pe ori ce cale, pentru absoluta satisfacție a cerințelor noastre legitime, nu are mai mulți și mai aprigi partizani ca în armată.

Dacă, astăzi sau mai zilele trecute, conducătorii destinelor noastre ar fi vrut să ție seamă de opiniunile ce domnesc în întreaga armată, nici o Europă nu ar fi putut să ne oprească să ne luăm ce de drept este al nostru și ce ni se refuză cu atâta îndărătnicie”.

Jubileul dinastiei Romanow. Din Petersburg s'a și anunțat programul serbărilor cari vor avea loc cu prilejul jubileului de 300 de ani de atotputernică stăpânire a dinastiei Romanow. Serbările vor fi militare și religioase; se vor organiza însă și serbări fără caracter militar sau religios pentru a se realiza și participarea mulțimei la sărbătorirea țarilor. În ziua de 7 Martie st. n. împăratul și împărăteasa tuturor Rușilor vor primi în palatul de iarnă deputațiunile diferitelor state, iar după amiază corpul diplomatic din capitala Rusiei. Comisiunea Dumei care a întocmit un program pentru participarea parlamentului rus la jubileu a hotărât instituirea unui fond pentru îmbunătățiri agricole și înființarea de școli model pentru copii, de școli primare și secundare. Comisiunea Dumei a mai hotărât ca să înființeze în fiecare reședință de guvernământ câte o școală normală, iar în Moscova să construiască un mare muzeu național cu o capelă în onoarea dinastiei Romanow.

Cu toate pregătirile pe cari le fac autoritățile rusești, poporul rus este foarte puțin entuziasmat pentru sărbătorirea țarilor al căror jubileu amintește 200 de ani de împilare și vărsare de sânge nevinovat.

Povestirea unei tinere eroine turce. Un martor ocular al luptei dela Sarköj, pe fărul Mării-de-Marmara, a sosit la Constantinopol și dă amănunte interesante asupra celor ce a văzut.

Acest martor este o femeie, musulmană care se deghizase în haine bărbătești și s'a amestecat printre combatanți. Ea își tăiașe părul de și a făcut pe superiorii și camarazii ei să creadă că e un „student”. Împreună cu dânsa se afla și logodnicul ei care se dedea drept frate al „studentului”. Tânăra fată are vârsta de 18 ani și se înscrisese ca voluntar. În lupta dela Sarköj șrapnelele cădeau ca grindina. Fără să se neliniștească „voluntarul” trecea printre soldați și le pansa rănilile. Logodnicul ei o urma și o încuraja ori de câte ori câte o șrapnelă izbucnea în apropierea lor, spunându-i să n'aibă teamă. Lupta a sfârșit prin a o încălzi așa de mult încât tânăra fată ar fi dorit s'o vadă continuând la nesfârșite.

Eroina turcă povestește că cea mai mare parte dintre răniți au fost loviți de gloanțele puștilor. Șrapnelele deși cădeau ca grindina erau însă rău dirijate. Ea mai povestește că a avut loc și o luptă corp la corp cu baioneta și că foarte puțini bulgari au scăpat cu viață.

Dela Sarköj viteaza copilă s'a dus la Galipoli unde a continuat a îngriji de răniți. Acum se află bolnavă dar speră că imediat ce se va restabili va putea să se reîntoarcă pe câmpul de luptă.

30 milioane în 20 orașe. Cea mai recentă statistică generală a populațiunei orașelor mari ale lumii, arată că numai 60 orașe au mai mult de 500.000 locuitori. Din acestea 19 sunt în Europa, 18 în Asia, 10 în America, 2 în Oceania. Cu cel puțin 1 milion avem 20 orașe, adică Londra (7), New-York (5) Paris (3), Tokio (2), Chicago (2), Berlin (2), Viena (2), Saint-Petersburg (2), Moscova (1 jum.), Hamburg, Constantinopol, Filadelfia, Buenos-Ayres, Rio-de-Janeiro, Calcuta, Bombay, Siang-Tang, Si-Ngan-fu, Canton, Osaka. Aceste 20 orașe au la un loc 38 milioane.

În ce privește țările cari au cele mai multe orașe mari, China ține primul loc, cu 10 orașe de peste 500.000 la centru. Vin după aceea Sta-

tele-Unite cu 8 orașe, Germania cu 7, Anglia cu 5, Indiile engleze cu 4 și Franța cu 3.

Parisul ține rangul al treilea între orașele lumii, și va păstra acest loc dacă i se vor alipi comunele suburbane dimprejur. Berlinului i se va face în curând aceeași operație și va trece de pe treapta a șasea pe a treia, cu aproape 3 milioane. Parisul cu cele 22 comune ce se proiectează să i se dea va avea 3.600.000 locuitori.

Cât despre suprafața, pe când Londra se întinde pe 178.715 hectare, New-York pe 86.670, Parisul are numai 7.800! Chicago, cu o populație de o jumătate milion, are o suprafață de 10 ori mai mare: 47.530 hectare. Londra are 40 locuitori pe ectar, New-York 56, Chicago 46 și Parisul 372.

Sănătatea și igiena nu câștigă deloc din această aglomerație.

Cu crucea în mână la crimă și viol. Profesorul turc Ahmed Djevad publică în două broșuri ororile armatelor aliate în Balcani. Broșura I-a cuprinde între altele cruzimi și următoarele: „Masacrația populației continuă cu o furie extraordinară. Între 27 Octomvrie și 19 Noemvrie au fost schinuite și ucise 4.700 suflete. În altă parte raportul spune cu privire la intrarea în comună a rmatelor aliate: „Soția multului, deși nu era o femeie nici frumoasă nici tineră, nici frumoasă și soția directorului școlii fură batjocorite în fața bărbaților lor și apoi ridicate de urma lor nu se mai știe”. La Strumița, imediat ce bulgarii intrară în stăpânirea comunei, se institui un tribunal din bandiți amestecați cu comitagii și ofițerul Volcef. Tribunalul făcu o listă de toți musulmanii cu avere, cu femei sau cu fete frumoase și în fiecare zi erau aduși câte 20—30 din acești musulmani și ucisi. Două voci contra 7 erau suficiente pentru a pronunța sentința capitală.

Execuțiunea se făcea în modul următor:

Victima era mai întâi desbrăcată și lăsată în cămașă și papuci. Cu mâinile legate la spate nenorocitul era silit să bată stradele și târgul orașului până la abator, care era situat afară din oraș. Aci era ucis sau prin împunsături de baionetă sau prin alte torturi oribile. Un nenorocit tânăr, anume Ismail fu uns cu petrol și ars de viu. Prea puțini avură fericirea să fie împușcați. Cei omorâți erau aruncați apoi într'o groapă mare făcută de bieții evrei, cari erau amenințați cu moartea dacă se codeau.

În 23 zile, adică până la 16 Noemvrie stil vechi tribunalul bandiților ucise 591 de persoane; între aceștia erau 6 ofițeri un doctor, judecătorul de instrucție din Radeviște, 100 soldați și 2 evrei. Violurile și furtul sunt nenumărate în Strumița. Numai Ivan Gribitz, șeful tribunalului de bandiți, a expedit în Serbia 80 care pline de covoare și mobilă. Toate femeile tinere și fetele au fost violate. Restul populației musulmane moare de foame, de mizerie și de boale.

Un câine care mănâncă lucruri scumpe. Un comerciant dintr'o localitate mai mică din Franța vine obosit acasă, se desbracă de haină și se duce în odaia d'alături să-și scoată paralele din buzunare și să le pue pe masă. Mare-i fu mirarea și mai mare spaima când se întoarse și observă lipsa a cinci bancnote de câte 100 lei. Imediat se gândi la o hoție. Servitoarea sau cineva din casă trebuie să le fi șterpelit — în sfârșit... hoțul e'un păcat, păgubașul c'o miie. Dar când să procedeze la cercetări bagă de seamă că cănele său ronțăia într'un colț la o bucată de hârtie. O mai amănunțită cercetare a resturilor obiectului consumat îl duse la concluzia că animalul înghițise respectabila sumă. Repede la farmacie. Un purgator puternic. Până și așteptare. Dar cănele se încăpățânează să păstreze alimentul costisitor. Un al doilea purgativ — și iată că resturile stomacale apar. Pe măsură ce ele se întindeau sub ochii stăpânului acesta devenea tot mai fericit, până când puse mâna — ce era să facă? — pe bucățile cu numerile cari fac posibilă încasarea sumei corespunzătoare la Bancă.

Un fapt care desminte vorba că... banul n'are miros.

x De voiți un bun medicament de casă contra reumei, durerilor de dinți etc. și un bun desinfectant al pielii (după ras, contra mătrelei) întrebuințați spiritul de vin „Optimus” preparat de farmacistul Mr. Lt. Virgil Albescu Gurahonț (Honcztó). Depozite: Arad, farmacia Földes; Brad, Cutean; Timișoara, Lutye I. și Friker P. Gyárváros; Criștior, Matca; Deva, Balog; Bolyta, Ballass și Eisler etc. etc.

x Din esența mea se poate pregăti o economisire de 200% ieftin acasă după carte ușor și curat licher, rum, rachiu și coniac. **Esență pentru 1 litru 50 filleri.** Rachiu alai, Anisette, Piersică, Benedictin, Chartreus, Pere imperiale, Amar, Chimin, Cafea, Coniac, Maraschino, Roze, Vanilia, **Esență pentru 1 litru rum, de Amanas și rum de lamaica 32 filleri. Esență pentru 1 litru rachiu de prune, de drojii și trebere 20 filleri. 1 litru spirit de 96% rafinat 2 cor. 20 fil. Părul cărunt și mustața cărună se opresc bine cu vopsea „IDEAL” pentru păr care e nestricăcioasă. Preț 3 cor. Se află de vânzare în toată coloarea la Fekete Mihály, droguerie la „Inger” în Muráș-Oșorheiu (Marosvásárhely). (Fe 424)**

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII, Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Cine refuză ajutorul, se păgubește însuși pe sine!** Acum 30 de ani Dr. Granichstaeden, cunoscutul medic primar al Vienei, a declarat următoarele: La persoane care sunt împedecate a face mișcările necesare în liber, mai curând sau mai târziu se prezintă lipsă de apetit, indispoziții după mâncare, boale îndelungate de stomac, înclinarea scaunului, boala de ficat și hemoroizi. Pentru vindecarea acestor boale mai bun serviciu decât purgativele de plante sau diferitele ape minerale, face o cură de câteva săptămâni cu apa minerală amară naturală „Ferencz József”. Apa aceasta să nu lipsescă din nici o gospodărie! — De vânzare în farmacii, drogherii și băcăni. Mai bine a cumpăra sticle care conțin câte 1 l. apă de aceasta, deoarece sticla goală nu mai trebuie reînăpăiată. Rugăm on. public a răspândi într cunoscuți și prieteni apa amară veritabilă „Ferencz József”. Direcțiune și deposit principal: Budapesta. Hi 821.

x **Cafea prăjită, tea rom, să cumpărați numai dela Preszter, Budapesta, str. Kecskeméti, Nr. 8. 628.**

Bibliografie.

Gramatica română.

pentru școalele populare, de **Iuliu Grofșorean, învățător.**

(Continuare și fine.)

După ce am ajuns cu acesta să ne dăm bine seamă despre direcția sănătoasă a manualului din chestie, rămâne să mai vedem întru cât a întreprins autorul pe calea asta nouă tot ceea ce trebuie, pentru a atinge cât mai bine scopul, ce se impune. Căci dacă e firesc ca orice drum să se bată și netezească numai umblând pe el, tot atât de firesc e, ca și drumul acesta nou în direcția învățământului gramatical, să-și aibă aici coala ridicării și afunzișurii sale, cari iarăș, se pot nivela, numai umblând mai mult pe acest drum.

Luând așadar manualul, vom vedea, că în el sunt de arădat lucruri tot de cea mai mare importanță pentru scopul ce urmărim.

În punctele: 2, 4, 5 și 6, se tractează zicerea, după forma și împărțirea ei extraordinară. Folosul practic din această tractare e, că elevul învață, cum să înceapă corect o zicere, cum să o încheie, și mai învață cum să despartă un cuvânt la capătul șirului. Când însă s'a ajuns în această tractare la cuvinte, trebuia atrasă atențiunea elevilor asupra împrejurării, că fiecare cuvânt trebuie să se scrie întreg la un loc, nefiind permis a-l scrie divizat, numai la capătul șirului, când nu începe întreg; deoparte, iar de altă parte, că nu-i permis să se scrie împărțat două sau mai multe cuvinte. E adevăr,

că școlarii învață să scrie cuvinte încă de prin clasa II, ba chiar și I. Dar, fiindcă greșeli de felul acesta obvin foarte des și prin clasa III, ba și prin a IV-a, de aceea, cel puțin părerea mea individuală e, ca cu ocaziunea de mai sus, să se stăruie asupra acestui lucru.

În punctele: 14, 15 și 16 se tractează verbul cu conjugarea sa. Nimeni nu poate contesta însemnătatea cea mare, ce o are întreaga tractarea aceasta pentru scopul ce urmărim. S'a întrelăsat însă a se învăța elevii să pună coma între verbele din același mod, când într'o zicere urmează mai multe unele după altele. Acest lucru s'a întrelăsat și la tractarea tuturor celorlalte părți de vorbire. Adevărat, că el e cuprins pe urmă la tractarea zicerii contrase, în regula următoare: **Când într'o zicere vin lângă olaltă mai multe vorbe de același fel, se despart cu coma.** Decât că aceasta, pare-mi-se a fi în directă contradicție cu însuși principiul enunțat de autor, în baza cărui nu definiții și reguli seci să dăm elevilor, ci cunoașterea deplină a materialului.

Un punct neluminat mai e apoi folosirea virgulei, când într'o zicere obvin mai multe grupe de cuvinte. Pot să obvină bunăoară într'o zicere mai multe substantive tot în același caz, d. e. în cazul nominativ. Acum, fiecare dintre aceste substantive poate avea pe lângă sine, înaintea ori înăpoia sa, unul sau mai multe cuvinte, cu vorbele de lângă ele, formează mai multe grupe de cuvinte, între cari iarăș se pune coma. Un exemplu. Casa cea mare din colț a jidanului, camera cea de cătră stradă a fratelui meu, un grajd cu șopru și camera a vecinului, toate s'au mistuit azi noapte în flăcări.

În fine mai este și o specie de cuvinte nu prea băgate în seamă de autor, cuvinte, cari dacă și nu după esență, dar după exterior difer de celelalte. Acestea sunt deoparte întrebările, iar de altă parte vorbele, să le numim *relative*, tocmai fiindcă sunt de natura pronumelui relativ. În gramatici, ce-i drept, sunt cuprinse acestea, sub numirea de conjucțiuni (legătoare) de loc, timp, mod etc., de după cum începem cu ele zicerile de loc, timp mod șel. Nu știu însă întru cât, și dacă, se pot acestea cuprinde toate într'acele feluri de conjucțiuni. Așa în zicerile: Am mere să mănânc în toată ziua *câte-mi* trebuiesc. Azi pot merge la vie *de câte ori* vrei, *câte și de câte ori* nu știu aparține-vor cărui-va dintre felurile de mai sus de conjucțiuni?

Dar nu mi-e locul, și deci nici intențiunea, să constat care numire poate fi mai potrivită pentru acest soi de cuvinte.

Așa dar, deși acest fel de vorbe la aparență nu poate avea vre-o importanță deosebită, directă, pentru scrierea corectă, totuși, pentru motivul că ele obvin atât de des în vorbire, convingerea mea e, că cu atât mai vârtos ele nu trebuiesc nerealizate, ci chestia lor trebuie să fie rezolvată ori într'un chip, ori într'altul. Astfel le vom tracta ori la urmă, ca și pe un fel deosebit de cuvinte, ori deodată cu tractarea separată a fiecărei părți de cuvânt, făcându-l pe elev acolo să cunoască, că cutare vorbă e *întrebarea*, ori *relativul* corespunzător părții de vorbire care se tractează acolo.

În urma acestora mai tin să constat și aceea, că în manualul din chestie s'au strecurat și unele greșeli, și de tipar, dar verosimil și scăpate din peana autorului. Voiu aminti vre-o câteva mai marcante. Pagina 32, la conjugarea verbului a merge în timpul de mult trecut simplu, persoana III în singular, e scris greșit: *El merse*, în loc de: *El mersese*. Aceeaș greșală e și la toate trei persoanele din numărul plural al aceluiaș verb. Pagina 47, la tractarea adverbilor de loc, e greșală, unde se spune că în zicerea: El sosește la noapte, vorba: *la noapte* e adverb de loc. Apoi pagina 26, la declinarea substantivului, avem zicerile: Ochiul bouului e mare. A cănelui însă e mai mic. Corect ar fi: Al cănelui însă e mai mic. Această greșală se repetă și la pagina 40, punctul 2 din nota cea dintâi, unde avem zicerea: Verbul se poate conjuga și numai cu pronumele scurtat a unei persoane. Corect ar fi: ...cu pronumele scurtat *al unei persoane*.

Toate aceste constatări însă, departe de a putea avea caracterul să detrage o singură iotă din valoarea cea incontestabilă a manualului din chestie, el arată numai ridicături și afunzișuri pe drumul cel nou, care, umblând pe el, în scurt timp s'ar nivela și polei atât de bine.

Concluzia deci e, că putem primi acest manual cu toată încrederea, îndeletnicindu-ne cât mai mult pe drumul cel nou indicat de dl Grofșoreanu, spre a atinge astfel cât mai bine scopul, ce urmărim. P. F. Dârlea, învățător.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Ioan Hoportean, Vaidasig. Am primit 17.50 cor. în abonament până la 30 Iunie c.

Dumitru Soiu, Vălecele. Am primit 14 cor. în abonament pe sem. I. c.

Trifon Lunca, Agadici. Incă 31.40 cor. Ioan Pop, Ercia mare. Am primit 14 cor. abonament pe sem. I. 1913.

Nicolae Munteanu, Alsóbajom. Am primit 7 cor. ca abonament pe evart I c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Caut un candidat de avocat cu practică.

Dr. George Gârda, avocat. (Ge 839—5) Făget.

Crema din lapte de erin 1 cor.
Sapun din lapte de erin 1 cor.
Pudră din lapte de erin 1 cor.

in culoare albă și roza

Parfumuri fine franțuz-ești.

Dr. ÖRVÉNYI BÉLA farmacist

BUDAPEST X. Orczy ut 47.
E 106—17)

HOTEL „RITZ”

LUNCH 5 COR.

DINER 8 COR.

SOUPER 6 COR.

CARTĂ DE ZI FOARTE BOGATĂ.

CEAI D. A. (AFERNOON TEA).

ROOM GRILL

TARAF DE LĂUTARI. PREȚURI

MODERATE. HOTEL DE PRIMUL

RANG. (E 902-10)—

Fabrica de mașine Roscher Görlitz.

Mașino p. cărămizi de zidit și acoperit. — Reprezentața pentru Ungaria Telefon 48-91.

ERDÉYLI HENRIK ÉS TÁRSA

birou de inginer p. zidirea soblor cilindrice și instalațiunea fabricelor de cărămidă. E 882—10

BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér 14

Dare de seamă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea petrecerii cu dans arangiată de comuna bisericească gr.-ort. rom. din Beiuș la 15 Februarie n. a. c. au binevoit a susține: P. S. Sa dl Dr. Demetriu Radu, episcop gr.-cat. 20 cor.; P. C. Sa Roman Ciorogariu 2 cor.; Ilustritatea Sa Antoniu Mocsonyi de Foen 30 cor.; Ioan Pop, director Oradea 20 cor.; Dr. Ioan Ciordaș 16 cor.; Vasile Papp — Topa 8 cor.; Dr. Gavril Cosma 10 cor.; D-na Maria Waltner 6 cor.; Gheorghe Pap — Oradea-Mare 6 cor.; Dimitrie Papp — Roșia 6 cor.; Ecaterina Papp 5 cor.; Vasiliu Erdélyi 5 cor.; Petru Ionaș — Timișoara 5 cor.; dr. Ioan Poybaru 5 cor.; Mihai Cosma 4 cor.; Nicolae Cristian 4 cor.; Dr. Constantin Popovici 4 cor.; Ioan Petra 4 cor.; Dr. Augustin Ciavici 3 cor.; Mihai Popluca 3 cor.; Alexandru Nuț 3 cor.; Alexandru Gera 3 cor.; Aug. Blăgian 3 cor.; Văduva Ioan Cigariga, Dr. Gheorghe Murășan, Gheorghe Ardelean, Marta Pantea, Ioan Bogdan, Radu Bărcian, Vasile Tit, D-na văduva Nut, Teodor Cristea, Gheorghe Bolcaș, Simeon Poenar, Gavril Cristea, Petru E. Papp și Teodor Barbuș, câte 2 cor.; Familia V. Popu, Ana Costa, Familia Ștefanica, Paul Teochar, Gherasim Papp, familia Ignat, Ioan Ardelean, Valeriu Ardelean, Dr. Cornel Papp, Lucian Bolcaș, Ioan Staisiu, Alexandru Flefle, Ioan Bușita, Familia Hrubî, Alexandru Zaharias și Melentie Poenar, câte 1 cor. — Primească marinimoșii contribuitori și pe aceasta cale, cea mai vie mulțumită. Bunul Dumnezeu să le răsplătească cu prisosință aceasta jertfă adusă pe altarul culturii noastre.

Beiuș, în Februarie 1913.

Gheorghe Ardelean,
epitrop primar.

Co 924

Societatea acționară „Hebe” din Oláhshentgyörgy (Sângeorgiu-român), comitatul Bistrița-Năsăud, caută

un CONDUCĂTOR

pentru manipularea, valorizarea și lățirea apei minerale: „HEBE”. Competentul trebuie să posede cunoștință specifică în acea privință și totodată trebuie să aibă experiență practică referitor la regularea întocmirilor de scaldă.

Reflectanții să binevoiască a se adresa la domnul Dr. Demetriu Ciuta, avocat în Bistrița (Besztercze), prezidentul societății acționare „Hebe”. He 900

ANUNȚ.

Se caută un vier cu școală pentru una vie 10 Hectare pentru România județul Prahovia. Vierul de preferat familist să adreseze ofertele la adm. ziarului. Di 729

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. Deák-Ferencz nr. 7. (Di 336-41).

AVIZ.

Nou medic român în Buziaș. D-nul Dr. DIMITRIE BORCA face cunoscut, că s'a așezat în Buziaș ca medic la „Krankenkassa” și și-a început praxa medicală, ca peratoeur și specialist în morburile f. meești, — asupra cărei împrejurări atragem atențiunea Romnilor din partea locului. (Bo 760)

Un econom, care se pricepe la grădinarit, pomărit, precum și la stupărit, capătă aplicare la Dr. Demetriu Ciuta, avocat în Bistrița (Besztercze), cu care reflectanții să se pună în legătură directă. Ci 901

Caut

un candidat de avocat

Doritorii să se adreseze mie,

Dr. Șerban de Voila
advocat.
Făgăraș

(Se 865-4)

Gustați Ba 116-280
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

1 CUTIE

(Pi 301-100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROAOANE

De vânzare la librăria și papetăria

PICHLER SANDOR

ARAD, piața Szabadság, nr. 1.

In contra tusei, răgușelei și catarului nu e nimic mai buu decât

Bomboanele Réthy.

La cumpărare să grijim cerind anume fabricatele Réthy, deoarece sunt emulțe imitații nereușite — Originalul are pe cutie cuvântul »RÉTHY». — O cutie 60 fil. O cutie mare 1 cor. Se capătă în ori-ce prăvălie. Se primiți numai cele cu marca »RÉTHY».

(Se 71-1)

Salon de haine bărbătești**J. Schneider, Sibiu**

Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Hbermann. (Nagyszeben)

Sanatorul - Liget

a lui Dr. JAKAB

BUDAPESTA, VI., Nagy János-u. 47.
(Városliget).

Loc de vindecare diagnostic pentru diabeti, pentru suferinzi de rinichi, stomac și intestine. Secții pentru boale de nervi și intestine, cure de îngrășare și slăbire.

Cea mai modernă hidroterapie, inhalator, radiumemanator, sistem Zander și gimnastică suedeză. Prospecte se trimit.

TELEFON: 106-00.

(E 450-13)

Vânzare de altoi de viie și altoi de pomi.

Cine dorește să aibă viie sănătoasă, ieftină și durabilă, precum și pomărie onobilă și durabilă să se adreseze cu încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai conștințioasă condusă pepieneră de viie și de pomi din Ungaria, OSCSANÁD, comit. Torontal unde se vinde cantități mari de altoi cl. I. cu rădăcini, pomișori și altoi netezi pentru vinuri de deșert și pentru soiuri de deșert, vițe americane netede și cu rădăcini. Soiuri special pentru filegori. Altoi excelenți și nobili de meri, peri, cireși, vișni, cainsini, perșeci, pruni, ringuloți și nuci.

Mare asortiment de trandafiri nobili. Galițe de Orpington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de comenzi pentru toamnă și primăvară.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. He 532-18

Asortiment bogat!

Aparate de fotografiat, mașini reflectoare înmăritoare (E 644-10)

WANAUS JÓZSEF

articii de fotografiat și magazin de articii chimici. BUDAPESTA, IV. str., Sütő, nr. 6. Colțul străzei Deak-Ferenéz.

Plăci și hârtii pentru fotografie.

Material totdeauna proaspăt!!

Catalog de prețuri gratis și franco.

Telefon 8-67.

WOHANKA FELE HONIGYÁRTMÁNY!
NYERSOLAJ MOTOROK
és LOKOMOBILOK.
ÜZEMKÖLTSEGEK.
NAGYSÁG SZERINT 1 1/2-2 filler
ORÁNKÉNT és LOERÖNKÉNT. NINC S ROBBANÓ-
és TÜZ-VÉSZELY! MINDEN PENZÜGYÖRI
ELLENŐRZÉS és ENGEDÉLY NÉLKÜL.
WOHANKA és TÁRSA BUDAPEST
V. VÁCZI-KÖRUT 76.

(E 595)

Viță americană altoită

(He 867)
precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți, furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

(Nagyküküllő vm.) Mediaș. — Medgyes.
Serviciu constituit :: Soluri garantate.
:: Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. ::
In catalog sunt publicate mai multe ser-sori de mul-tumire, primite din toat- părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informații în scris sau verbal dela d-ului proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

BUDAPEST P. SIMONS
Hotel „Zur Stadt Paris“

Nou renovat!

Hotel de renume :: 100 chilii cu aranjament confortabil de la cor. 3 — în sus :: Lumină electrică și serviu (curățarea hamper) ::
Spec. întrebun-tare să la dis-pozitie tel fonul urban 27—56 inclusive ba e în hotel :: Ca-fenea elegantă :: restaurant excelent în Par-terre :: băncu în „Ba-husk Her“ :: pr-turi solide :: halta tramvaielelor oraș nesti esri dne la fast gările și stațiunile vapoarelor

E 759—25

LAPIDES M. Telefon 88—47

fabri-că de mobile artistice și lucrări de măsurit, cu putere motorică, întreprindere modernă pentru mobilarea locuin-țelor. — Budapesta, VII., str. Rózsa, nr. 72. (Casă proprie). E 681

Execută și ține în depozit — în săli speciale — numai

mobile artistice și elegante.

Fond. în a. 1883.

„PESĂCANA” institut de economii și credit societate pe acțiuni în Pesac.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de economii și credit societate pe acții „PESĂCANA” se invită prin aceasta la a

VI-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Pesac Duminică, în 16 Martie 1913 st. n. la orele 11 a. m. în localul institutului.

OBIECTE :

1. Deschiderea adunării și constituirea.
2. Prezentarea bilanțului, raportul direcțiunii și raportul comitetului de supraveghiere.
3. Darea absolutoriului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
4. Distribuirea profitului curat.
5. Alegerea unui membru în direcțiune.
6. Alegerea membrilor în comitetul de supraveghiere.
7. Eventuale propuneri în sensul § 27.

PESAC, la 27 Februarie 1913.

DIRECȚIUNEA.

Activa		Bilanț cu 31 Decembrie 1912		Pasiva	
Cassa în numărar	8297 53	Capital de acții	44850 —		
Escont	126462 38	Fond de rezervă	1704 33		
Obligațiuni	8679 60	Depuneri	109719 43		
Cont-curent	15051 72	Reescont	2780 —		
Efecte	1240 —	Depozite de cassă	600 —		
Mobilier	490 86	Interese transitoare	1107 41		
Diverse	3560 49	Profit	3021 41		
	163782 58		163782 58		

Spese		Contul Profit și Pierdere		Venite	
Interese la depuneri	4967 —	Interese la escont	9741 22		
Interese la reescont	701 27	Interese la obligațiuni	739 —		
Salare	1900 —	Provizțiuni	1723 80		
Chiria	200 —	Interese la Cont-curent	538 45		
Dare	1042 56				
Dare	138 —				
Servitor	772 23				
Regii	3021 41				
Profit	12742 47				
	12742 47				

PESAC, la 31 Decembrie 1912.

Pentru contabilitate: *Victor C. Fizeșianu*, m. p.

Direcțiunea:

Cusman Bogdan, m. p. *Manoilă Blaz*, m. p. *Damian Andraș*, m. p.
Vichentie Păcurar, m. p. *Mihal Ardelean*, m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent al bilanțului precum și cel al profitului și pierderilor și confruntându-le cu registrele principale și auxiliare purtate în bună regulă le-am aflat exacte și în consonanță cu aceleași.

Comitetul de supraveghere:

Dr. George Adam, m. p. *Liviu Magdu*, m. p.
Pe 922 Vichente Mircl, m. p. *Teodor Selejan*, m. p.

E 676
MÉRŐ JENŐ

fabri-că de mobile,
Budapest, VII, Rózsa-ulca nr. 22.
— Telefon 99—96. —
Locuințe de model aranjate complet.

O nouă întreprindere. O nouă întreprindere.

Aduc la cunoștința on. public, că la stabilimentul d-ului Maxim I. Velcu, str. Făbián László nr. 5b., am deschis o prăvălie pentru vânzare de lemne pentru foc cu mașini, firez și mașină de crepat, cu putere electrică, unde se capătă în permanență lemne crepate pentru foc, calitate excelentă. Oferim lemne de fag, cer, ulm, crepate și rotunde, atât cu stânginul, cât și crepate, transportate acasă și clădite în pivniță. Serviciu prompt și conștințios; Rugând spriginul al on. public, suntem cu distinsă stimă:

Folkmann și Lassner.

(Fo. 859—15)

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esop ras rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către ori care ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi e-operez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri ieftine oricare sistem de motoare de benzină ori oleu brut ori gaz. Totfelul de mașini de treierat, totfelul de mașini pentru cărămizi de ciment și năsip, automobile, pompe, ferestrele, precum și alte reevizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, deci din mâna primă, și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți au fost înșalați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. Il sfătuiesc deci pe fieștecare Român doritor să-și cumpere ceva, să-mi scrie, eară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

E-operez dela băncile mari din Budapesta imprumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de meși și de păduri mari. Cumpăr grâu, cucuruz ovă, boi, oi, porci etc. totfelul de legume și poame etc.

Caut agenți români pentru toate părțile locuite de români

Pentru serviciul meu îmi plătiți o taxă după învoială.

Cu stimă:

L. OLARIU

BUDAPEST, II. TÖLGYFA-U 16. II. S.
(ÎN BUDA, LĂNGĂ PODUL MARGIT HID.)

(O 340)

„HUNGARIA”

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RESZVÉNYTÁRSASÁG
— (BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE). —

Birou central: Budapesta, IV. Károly-körút 2.

Capital societar: . . . 6.000.000 cor.
Capital fund. de org.: 1.200.000 cor.

Președinte: contele **Emeric Károlyi**.

V.-președinți: **Paul Elek** de **Malomszeg**
și baronul **Emeric Fejérváry**.

Preșd. comit.: contele **Coloman Tisza**.

Societatea e afară de cartel și efeptuiesc asigurări pe viață, contra focului, accidentelor. de garanții,

contra furtului cu snargere, a sticlei. vitelor și

:: asigurării contra grindinei. ::

Explicații dá Representanța generală din

Arad, str. Atezel Péter nrul 1.

În casa institutului „Aradi Első Takarékpénztár”.

Ha 875—8

Un milion altoi de vițe

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Vița americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fînd pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fîne care viticultor și proprietar de vițe să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebucioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștincțos, solid și prompt.

La cerere să trimit gratis și franco catalogul despre altoi de vițe cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii. Se primește băneți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiile de primire la cerere se vor trîmite.

Administrația „Domeniului din Babalna”
(A 589) Babalna (u p. Szászváros).

Apeducte

Încălzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6—10 sz.
(E 691—20)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**

Ve 347—156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrássy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadl-u. nr. 10.

să se adreseze,

cine dorește a-și procura varietăți autentice de

POMI RODITORI

arbori pentru alee, plante de ornament conifere
plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieti, etc

VIȚE ALTOITE

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini
(Catalog instructiv la cerere gratis).

FISCHER & Comp
Pomi Viticultura

(B-419)

Picături de stomac a lui Brády

prevăzute cu marca de scutire S. Maria de Mariaceli pe cari poporul le numește „Picături de Mariaceli, pentru stomac”, de 10 de ani s'au întrebunțat cu succes așa, că sunt indispensabile pentru orice casă. — Picăturile acestea au efect neîntrecut la iregularități de stomac, contra stomacului stricat, ardere de stomac, incuierea scannului, — circuiuri de cap și stomac, greață, amețală, vomare, insomnie, colică, anemie, gălbănire, etc.

Se capătă în fiecare farmacie. — O sticlă mare Cor. 1.60, sticlă mică 80 fl., 6 sticle cor. 6.40, 3 sticle mari cor. 4.00. Pentru trimiterea înainte a sumei trimite franco: BRÁDY K. farmacie la „Regele Ungariei” în VIENA, I. Fleischmarkt 2, Depot 5.

FITI ATENȚI! la marca de scutire, care reprezintă pe Sita Maria de Mariaceli, la împachetarea roșie și la subsciere, care este copio chipului de pe latură și se respingeți orice imitație. (Le 60)

Mme B. GOLDSTEIN
Brașov, str. Kloster 33.
„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice articlii în bransa aceasta. — Rog să cereți prețurent ilustrat. — Co [262-50]

CORSETT CHIC

Premiat cu medalia cea mare la expoziția internară din Budapesta în 1896.

Turnătoare de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre făgrea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, prevăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel sculite de cealaltă. Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt prevăzute în partea superioară — ca violina — cu țâuri ca figura S și au un ton mai nteșiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre faceza scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

Fondat în a. 1845. Telefon 162-01.

DREHER IGNACZ és FIA
fabrică de mărfuri fine de oțel
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foarfeci, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 589-50)

Hotel „ORIENT”
Budapesta, VII., bulevard Bákóczy nr. 42.

Renovată radical, 85 camere cu lumină electrică.

Prețurile camerelor dela 3 cor. în sus.

Serviciu prompt și constiințios.

(E 685-52) Roagă binevoitor sprijin PROPRIETARUL.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239-52)

Asigurări asupra vieții
(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,
contra infrației (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulul 1912.	£.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate .	£.	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anulul 1910	{ foc	119,830.892.—
	{ viață	11,020.268.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	£.	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuișiții, cari au legături bune, se primesc în serviciul Institutului cu condiții favorabile.

László Ferencz

Execută : *closețe și pisioare cu desinfecare de apă, ulei etc.*
 Lucrări făcute până acum: în capitală Budapesta, Oradea-
 mare, Seghedin, Beregszász, Cașovia, Cluj, Fiume, Szabadka,
 Sibiu, Ujpest, Szatmárnémeti, Murăș-Oșorhei, Sarajevo, Pola,
 Sofia, Baja, Zsolna, Miskolcz, etc. etc.

Birou: BUDAPESTA, VIII. bulev. Rákoczi nr. 3.

„Hunia” pisoir patent cu desinfecare de oleu fără apă.
 Import și lucrări de mori, plăci, olen. Desodoriu pentru
 desinfecare.

Weidner Jakab

(W 482—)

Lugoj, strada Széchenyi nr. 8.

Telefon 87.

Prăvălie de pielării și acvize pentru pantofari.
 Părți superioare la ghetete. Atelierul acesta de
 reparare rapidă se execută ghetete pentru oameni,
 — femei și — copii precum și cioboate pentru
 soldați, după regulile militare. Cea mai ieftină
 — sursă — de cumpărat pentru pantofari. Părți
 superioare de ghetete după măsură sau model.
 Expediare cu poșta cea mai apropiată. La
 comenzile din provincie e destul a se trimite
 1 gheată uzată.

Rubinstein Mór, expeditor,

Arad, str. Weitzer János, palatul Minorităților.

Telefon nr. 188.

Expediție de automobile de greutate. — Primește totfelul de expe-
 dieri, pachetări și vămuri. — Mutări, pe lângă răspundere, cu vagoane
 — trăsuri de 6, 7, 8 și 9 m. lungime — pentru mobile curate și tapetate
 după sistemul francez, din orice parte a țării, chiar și în străinătate.

Depozitul apelor minerale a gospodăriei contelui Friderich Schön-
 born Bucheim. Depozit permanent de apă amară naturală, proaspătă, de
 „Szolyva”, „Panonia”, „Polena”, și „Elisaveta Luhi”. Tot aci se află de
 vânzare renumita apă „Málnási borviz”, în sticle de câte 1 l., transpor-
 tate acasă. Pentru sticlele reînăpăoite se plătește 20 fil. Revanzătorilor
 li-se acordă rabat.

Totfelul de mobile bune, rămase neexpediate și dela mutări se vând
 cu prețuri foarte moderate.

Case de fier pentru bani, în stare bună, uzate,
 :: se vând cu prețuri favorabile. :: Ru 754—5

CEL MAI BUN ȘI MAI IEFTIN ASORTIMENT pentru
 rea ornamentelor bisericesti, pentru toate bisericile gr. or. române și sârbaști.

Anume: Odăjdii colorate și negre, aco-
 pereminte, prapori mari, steaguri pen-
 tru biserici, candelă, cruci, baldachin,
 ripide, icoane sfinte, icoane ruse și de
 totfelul, icoane istorice, etc. etc.

În atelierul meu pregătesc cel mai bog-
 at iconostas și morminte sfinte pe lângă
 prețurile cele mai avantajoase.

Cele mai moderne pălării preoțești.

Haine pentru domni preoți, brăne și camilafce. Pregătesc bine și
 prompt vestiminte preoțești, căci am un croitor foarte isteț. La dor-
 rință dau detaluri și totfelul de modele. Asigur cumpărătorii mei, că
 vor fi serviți în modul cel mai bun, căci am numai materie de prima
 calitate și cea mai bună, dar vând mai ieftin ca ori unde în alt loc
 Comandă ezech momentan în modul cel mai prompt și conștientos

CATALOG ILLUSTRAT TRIMIT GRATUIT.

Cerând comande abundante, rămân cu stimă

Nicola Ivkovics, Ujvidék

Strada Duna n-rul 10, (Casa proprie.)

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
 Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Kolozsvár,

Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

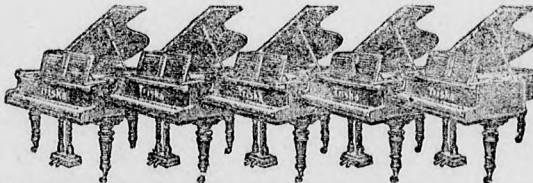
Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.
 Planele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe

10 ani garanță
 și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
 stau la dispoziția cumpă-
 rătorilor. — Telefon 419.

[TI 22]

Institut de curățire chimică
 și vopsitoare de haine pentru
 femei și bărbați. Curățire de
 pene de struț și boauri.

Knapp Sándor

institut de vopsitorie, și curățire chimică spălătorie cu aburi

ARAD. (Ka 429—59)

Institut de primire: colțul str. Weitzer János
 (Vis-a vis de poșta centrală)

Stabiliment: Magyar-utca numărul 26.

Spălătorie și călcare de gu-
 lere și manșete. Comandele
 din provincie se execută con-
 știțios și prompt.

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
 furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați,
 :: pentru copii și pentru fetițe ::

ARAD

Ne 639 MĂRFURI EXCELENTE.

Dispărțământ special pentru comenzi după măsură.

„CONCORDIA”

institut de credit și economii, societate pe acții în Ujozora-Uzdin.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Concordia” societate pe acții, se învită prin aceasta în virtutea §-ului 12 al statutelor societății la a

XIX-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Ujozora-Uzdin la 20 Martie 1913 st. n. la 11 ore a. m. în localitățile institutului.

OBIECTELE:

1. Raportul direcțiunii.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Prezentarea bilanțului încheiat cu 31 Decembrie 1912. Propunerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere referitoare la Ujozora-Uzdin, la 27 Februarie 1913.

- impărțirea venitului curat, darea absolutului pentru direcțiune și comitet de supraveghiere.
4. Modificarea statutelor.
5. Eventuale alte propuneri.

Direcțiunea.

Conform §-ului 16 sunt acțiunile și eventualele documente de plenipotență până inclusive 19 Martie st. n. a. e. a se depune la cassa institutului din partea acelor domni acționari, cari doresc a participa la adunarea generală.

ACTIVA—VAGYON

Contul Bilanțului — Mérleg-számla

PASIVA—TEHER

Cassa — Pénztár	22708 32	Capital societar em. I-a — Alaptőke	31000 —
Cambii de bancă — Váltók	135409 78	incurs din em. II-a — Felemelt tőkéből	40932 60
Cambii cu acoperire ipototecară — Jelzálog. bizt. váltók	20790 —	befolyt összeg	4644 94
Cambii de cereale — Termények váltói	14167 —	Fond general de rezervă — Tartalék-alap	3504 13
Efecte proprii — Értékpapírok	1317 97	alop netáni veszteség	3500 —
Realități — Ingatlanok	6035 39	Fond pentru susținerea casei institutului — Tartalék-alap intézeti ház.	1132 87
Mobiliar — Felszerelés	180 —	Fond de penziune — Nyugdíj alap	405 87
Mobiliar după amortizare — Leírás után	150 —	Font filantropic — Jótékonycélu alap	68030 49
Diverse conturi debitoare — Különféle követelő számla	42 —	Depuneri spre fructificare — Takarékk betétek	1914 36
Spese de protest și proces — Perkötségek	101 65	Depozite — Különféle letétek	69944 85
		Reescont — Visszeszámítás	33471 —
		Dividende neridicate — Fel nem vett osztalék	160 —
		Interese transitoare — Átmeneti kamatok	2668 92
		Profit din anul 1911 — Áth. nyereség 1911-ről	450 90
		Profit din anul 1912 — 1912. évi tiszta nyereség	8906 03
			9356 93
			200722 11

ESÍTE—KIADÁSOK

Contul Venitelor și Sarcinilor — Nyereség- és Vesz'eség-számla

VENITE—BEVÉTELEK

Interese la depuneri ridicate și capitalizate — Felvett és tőkésített kamatok	3449 31	Profit transpus din anul 1911 — Áthozott nyereség 1911. évről	450 90
Interese de reescompt — Visszeszámítási kamatok	3632 05	Interese dela cambii de bancă și ipototecare — Váltó és jelzálog kamatok	12204 38
Salare — Fizetések	3978 59	Int. dela cambii de cereale — Jutalékok terményektől	2293 58
Bani de cvartir — Lakpénz	199 99	Interese de întârziere — Késedelmi kamatok	1556 68
Dare erarială și comunală — Állami és községi adók	2436 96	Venit dela efecte — Értékpapírok jövedelme	292 40
Spese de cancelarie și tipărituri — Irodai költségek és nyomt	643 91	Proviziuni — Jutalékok	6908 86
Chirie — Házbér	168 —	Venit dela faină — Jövedelem a lisztől	188 94
Descriere din mobiliar — Felszerelési leírások	811 91		
Profit din anul 1911 — Athozott nyereség 1911. évről	30 —		
Profit din a. 1912 — 1912. évi tiszta nyereség	450 90		
	8906 03		
	9356 93		
	23895 74		

On. Conopan m. p. dir. exec.

Ujozora-Uzdin, la 31 Decembrie 1912.

Pentru contabilitate:

P. Spariosu m. p.
I. Ferra m. p.

P. Giura m. p.
Gl. Bosica m. p.

Direcțiunea: — Igazgatóság:

V. Puia m. p.
M. Bălan m. p.

Ilia Spariosu m. p. contabil.

A. Șiamanți m. p.
D. Fizeșan m. p.

Raportul comitetului de supraveghiere.

Onorată adunare generală!

Avem onoare a Vă raporta, că afacerile institutului „CONCORDIA” în decursul anului de gestiune 1912 le-am urmărit cu cea mai mare atențiune și registrele purtate le-am aflat că sunt în cea mai bună ordine.

Bilanțul încheiat cu 31 Decembrie 1912 cu un profit de 9356 cor. 93 fil. I-am examinat și aflându-l compus pe baze reale ne luăm voie a propune:

- a) să binevoiți a aproba bilanțul;
- b) a da absolutul atât direcțiunii cât și comitetului de supraveghiere pe anul de gestiune 1912.

Cu privire la distribuirea profitului curat ne alăturăm la propunerea direcțiunii.

Ujozora-Uzdin, la 31 Decembrie 1912.

Cornel Milloss m. p.

Ilia Bălan m. p.

Ioan Mezin m. p.

Ioan Obadean m. p.

George Bosica m. p.

Revidiat și aflat exact:
Liviu Magdu m. p.
revizor expert al solidarității